

شیرک حوی

توپلایان : یحیی - شیدا

ده ده قورقود نشریاتی

تبریز - مستقیم بازارچاسی

سوله کوریم او لنینم او لنینم ؟
آر واد آلیب او لنینم او لنینم ؟

موللا سنه ایلمیرم مصلحت
آتمیش سنیم الله بدیرکنه

قیمتی ۸ تومن

سئزیم قولی

« علی نظمی »

آذربایجانین ایکینجی هوپ هوپی

توپلایان : یحیی - شیدا

علي نظمي زين عكسي جوانليق چاغلاريندا

بوكتابدان ۵۰۰۰ نسخه خورشيد چاپخانا سيندا باسيلدى

چاپ حقيقي توپلايانا عايددير

سٽریم قولی

« علی نظمی »

آدلی - سانلی « ملانصرالدین غزیتہ سی »
کی میرزہ جلیل محمد قلیزادہ نین مدیریتہ لہ
تفلیسدہ یاییلیردی مکتبیندن شهرتلی و گور کملی
یازیچی لر و شاعر لر قالخیب کی : میرز علی اکبر
طاهرزادہ « صابر » - باکیلی عباس صحت -
شیروانلی محمد هادی - علی نظمی « سٽریم -
قولی » و گول تکین کیمی شخصیت لیری
گؤستر مک اولار . ملانصرالدین غزیتہ سی
بئله اولو شاعر لر و وجوده کتیریب و جامعه یه
تحویل ائتمکسده بویوک بیر مکتب ایدی ،
چونکی بو غزیتہ استعدادلاری اویادیب ، آز
مدتده چوخ گور کملی ملی شاعر لر یئتیردی ،
کی بو مجموعه ده علی نظمی « سٽریم قولی » دان
قیسا معلومات و ثرمک ایستیریک :

علی نظمی ۱۲۵۵ شمسی ده گنجہ نین

«سراب» کندینده آنادان اولدی، بوی آنادانان
صونرا ایرانا معلومات آلماخ ایچون گلدی،
ایکی ایل مکتبده معلومات الده ائندنن صونرا
«بخارا» شهرینه بوللاندی، اوردا معاشین
گنچیرتمک ایچون بیر توکاندا قوللوخچی
اولدی. او هرگون غازیته - ژورنال آلیب
علاقه ایلن اوخیوردی، بو مطالعه، اونی زنگین
آذربایجان ادبیاتی نن تانیس ائتمه ده چوخ
کؤمک ائتدی.

اون سکزیاشینا چاتارکن یواش - یواش
شعر قوشماغا باشلادی و اولینجی شعری «شرق
روس» غزیده سینده، کی جلیل محمدقلیزاده ده
اونا یازیچی ایدی، چاپ اولدی.

ملانصرالدین غزیده سی ایشه باشلیاندا
«گنفسیز» - «الی ده گنک لی» - «سئویم قولی»
امضالاری نن اونا شعر و مقاله گؤنردی و بو
همکارلیقی آخیره تک دوام ائتدیردی. او، نه
تکجه بو غزیده لرده چالیشدی، بلکه باشقا غزیده
و ژورناللارینان دا همکارلیقا باشلادی. اونون
شیرین قلمی، طنزی و انتقادی شعرلری گشت گنده
مشهور اولدی، خلق آرا علی نظمی تانیندی.
«هوپ - هوپ نامه» کتابنین صاحبی

میرزه علی اکبر صابردده اونون شعرلریندن
مراخلانیب و چوخلارینا جواب وئردی. علی
نظمی گنجه شهرینده بیر حصه شعرلرین «شرابچی»
عنوانیله یایدی، کی اوخیانلارین دقت نظرین
ئوزینه جلب ائله دی، بو مجموعه نین شعرلری
ائله مضمونلی وئورگه یاتان دیرکی چوخلاری
«صابر» دن الهام آلینمیشدی و شاید بیر عده
اوخیانلار، اولده تصور ائلیه لرکی، بو شعر
سئویم قولی دان یوخ، بلکه ده صابردن دیر،
چونکی بونلارین مضمونلاری، حرکت لری،
موضوعلاری بیر - بیرینه یاخین و تانیشدی.
علی نظمی بیرمدته، معارف قوللوخچی سی
اولوب، اوخلارلار بیلیمک ئوگرتمک ایچون
چالیشدی، آما روزگار اونا ائله ده خوش اوز
نشان وئرمه دی، چاره سیزلیقدان باگویه
کؤچوب بوردا ایشی توتدی.

اونون شعرلری، قانون سیزلیق،
حق سیزلیک و خرافات ضدینه یازیلیمیشدی،
اثرلری شعر و تصویرجهتیندن ده رین - کسگین
و بوکسک دیر. اونون عزیز دوستی صابر
ئولنده (= ۱۳۲۹ ه ق) او داها تک قالدی،
ایکنجی مجموعه سینده «سئویم قولی نامه»

آدلی کتاب کی ۱۹۲۷ میلادی دایایلدی ئوز
یویوگ حسرت و غصه سین بوگورگملی شاعرین
ئولمه سیندن آیدین صورتده ییلدیریب .
میرزه جلیل محمدقلیزاده نظمی نین باره سینده
بئله یازیر :

«... آیلا ، ایلر دولاندی ، و مجموعه میزین
ابتداسیندان ، تا بو وخته تک ، مشهدی سئویم قولی
«کشفییز» بیزه همیشه یار اولدی ، خصوصاً
صابرین وفاتیندان صونرا ، اکینجی صابریمز ،
بیرینجی صابریز یئرین بوش قویمادی . مشهدی
سئویم قولی ، ذوقلی - صفالی - مزه لی و دوزلی
شعر یازمادان دالی قالمادی ، اونون کلامین
لطافتی اوستون و چوخدیر ، دئمک اولارکی ،
بو دیل ، بوشیوه ، بو شعرلر آذربایجانین
تورکلری ایچون همیشه لیک قالاچاق .»

اونون ئولمه تاریخی آیدین ده ئیرگویا
۱۳۲۵ شمسی حدودینده باش وئریب . ایندی
نریندن بیر الگوگوسترمگه کفایتلنیریک کی
چوخ ساده و ده رین دیر ، او یازیر :

« نتیجه گوندیر کی ۱۸ یاشیندا بشیر ،
حاج حسین اوغلو ، چخیب چینار آغاجینا بیر قوش
دوشورسین ، قوشی جیبینه توتوب قویانسان

صونرا ، آغاشدان ییخیلیب قیچی سینیب ،
آپاریلار ائوه آتاسی گلیب دئیپ :
اوغول نئجه سن ؟ قوش جیبینه ئولمه یب کی ؟
ساغدی می ؟ . دئیپ : ساغدی ! - آتا چوخ
شکرلر ائدیب کی نه یاخشی قوش ئولمه یب
ساغدیر . حاج حسین ئوزیده قوشبازیدی .
نتیجه بئله دی : اون سکز یاشیندا جوان
درس اوخوماخ عوضینه قوشبازلیقا باخیر ،
آما ، آتاسی دا ، ائله جاهیل ایدی کی ، اوغلونون
سلامتلیگین یوخ ، بلکه قوشون ساغلاملیقین
سوروردی . هرشیدن ، اوغلونا معالجه دن قاباق ،
قوش صاخ اولسون ، اوغول جهنمه ! او متأثر
اولماییب قوش قیدینه قالمیشدیر .»

داها بونسان آرتیق دئمهییب ، اونون
استعدادین - قدرتین درگ ائتمگه بو مجموعه نین
مطالعه سین محترم اوخوجیلارا توصیه ائدیریک .

تبریز : یحیی - شیدا

دیل مسئلہ سی

دیل کی واردی اونا (لسان) دئمہیین
دؤندہریب فارسی جا (زبان) دئمہیین
ہرکسین وار سؤزی ، دیلی ، آغزی
آغیزا ، آند ایچیپ (دھان) دئمہیین
عربی گؤندیرین ئوز ائوال—رینہ
فارسا « قال بیژده میهمان » دئمہیین
گؤزاولارکن ، یازاق نہ (عین) نہ (چشم)
گیزلینی ، گیزلہ دیب (نہان) دئمہیین
واریکسن تورکسارین ، اوخی — یایی
کیپرینگہ (تیر) — قاشا (کمان) دئمہیین
یاگونہ (روز) روزگزار (ئیلہ)
گئجہ لیر سویلہ یین (شبان) دئمہیین
بوغدا یا (گندم) آریا یا داخی (جو)
آکمک — صویہ (آب) و (نان) دئمہیین

(رخ) اوزه (سر) باشا (زنخ) چنه يه

بورما ، آلتون ساچا ، ئيلان دئمه يين

شعر يازديقدا ، تور كچه نى گؤزه دين

(مو) تو كه ، اورتايا (ميان) دئمه يين

بسر نئچه قافيه دوز تمك ايچون -

يوواميز واردى (آشان) دئمه يين

(ساعت) اولسون هوئور (دقيقه) چيمير

تاكى وار گنجليك (جوان) دئمه يين

بسرليگه (اتحاد) بيلگى يه (علم)

قىزلار ، آروادلارا (زنان) دئمه يين

كيشى تك سؤز وئرين هامى بيردن

كيم دؤنوب قاچسا پهلوان دئمه يين

ديلچى — رگولمه سين بو تصفيه يه

پوزولوب كئفسيزينده باشى دئيه *

* شاعر چوخ زامان ئوز تخلصين كئفسيز مشخص ائتميشدير .

آخ بو غازيت يازانلاردان !

پوزدى ايشى بو غازيت يازانلار چوخداندى كى قاينامير قازانلار

* * *

ايشار دولاشيب ، دؤنوب زمانه يئل اسدى ، داغيلدى آشانه

گلمير ، كسپليدى آب و دانه پوزدى ايشى بو غازيت يازانلار

* * *

چخدى ، الى پاخلالى پلودان دولما ، كو كودن ، كباب - چيلودان

منبرده دئيردى موللا كودان : پوزدى ايشى ، بو غازيت يازانلار

* * *

گلدی رجب آبی ، ماه احسان آردینجا گلیسر بو نونده شعبان

كئچميشده كيلرهانى ؟ باخ ألان - پوزدى ايشى بو غازيت يازانلار

* * *

كئچميشده ، بو آيلارى مسلمان حاضرلار ايدى پلو ، فسنگان

مئلردى دويونجا موللا قربان ايندى داها قاينامير قازانلار

* * *

هر قورباغالار ، ئيلان چالانلار هر بير عملی لاغا قویانلار

آخ ... بو غازيته ، زادا اويانلار پوزدى ايشى بو غازيت يازانلار

* * *

هاردان كى اونا اولوردى حاصل يش شاهى ، اورا چكىلدى حائل

يوخدير كسپليب داها مداخل پوزدى ايشى ، بو غازيت يازانلار

* * *

قادین !

ای هر مگاندا ، سن سبب اعتلا قادین !

هر ملتین تمدنینه رهنما قادین !

* * *

سن بر ظریف صنعتی سن ، دست قدرتین

جسمین مثالی ، اینجه دیر او ، قلب و خصلتین

سنسیر اوزینه دؤندی گونش ، هانکی ملتین ؟

ای منبع تعالی و نور و ضیا قادین !

* * *

سنسن ثولی بدئلره ، بخشنده ی حیات

سن اولماسیدین ، اولمازیدی بلکه کاینات

سنسیر نه حسن ، عشق ، نه یأس و نه انبساط

سنسیر نه شوق و حظ ، نه ذوق و صفا ، قادین !

* * *

سنسن دئدیکلری مخلوق آسمان

حوری دئدیکلری گول فردوس آشیان

ئولدوز ، قمر ، گونش : شفق و روضه ی جنان

پیرایه ی زمین ، و نگار سما قادین !

* * *

حریتین یگانه مثال مجسمی

اشعار ، نطق خالقه سی ، روح همدی

ائل زخمسدار ، قلبین ان نرم مرهمی

هر علتیه علاج ، و درده دوا قادین !

* * *

سرمایه ی وقار و حیاتین خزینه سی

گنجینه ی نجات و عصمت امینه سی

اخلاق حسن تربیه ، الفت مدینه سی

ای لایق ستایش و مدح و ثنا قادین !

* * *

ای ان گوزل شکوفه سی ، زیروح گولشنین

ازهار آرزولری ، هر قلب روشنین

لایق میدیر بو حالین ، اوجا رتبه کی سنین

ای حالوا جماعتی بی اعتنا ، قادین !

* * *

شدتله ، نور رویوه محتاج ایکن وطن

ای گون ! بولوطلار ایچره نهان اولماغین ندن ؟

ییرت او ، نقاب مظلومی گؤستر جمال سن

گول ، تاگولومسویه بو جهان نسا قادین !

* * *

مدنیت بو ایملیش ؟

بو نا دیرلر می تمدن ؟ او حقیقت بو ایملیش
دوغروها...؟ او دئییلنه نشئه لی نعمت بو ایملیش؟

* *

سویله برلر کی : تمدن له اولیر ملک آباد
هم ، تمدن لی جماعتده اولور عدل له داد
اؤدیلیر هر کسه رحمت ، فقیرایه امداد
ایندی شرح ائت کی ، همان شیوه ی الفت بو ایملیش؟

* *

هر طرفده ائدیری حکم جفا ، ظلم و غدر
مدنی هپ - او یاپان ظلم - یاخان ، آتش شر
مدنی ، ایشته هپ او جانلیر و غارتگر
قول له فعل بئله - تازه طریقت بو ایملیش ؟

* *

مدنی قوم ، اویری قونشوسی قومی گؤره مز
گؤرمه مک ایستیه ر - ایستکله اونی دیندیره مز
صاف ، صادق لیقنا ، هر ندی قیمت وئره مز
اقتضای مدنیت ، بشریت بو ایملیش ؟

* *

مشوم اصلا او تمدن ، او تعالی بو ایسه
اعتبار ائتمه رم ، او رتبه ی عالی ، بو ایسه
ایسته مم ، ایسته مم انجام مالی بو ایسه
آه ... او خلیا کیمی زیبا مدنیت بو ایملیش ؟

آی بالام !

یاماندا سویله سه لر ، دینمه ، دور هر یلدا بالام
اگر بوغوللا نه چاره ؟ بوغول خیر یلدا بالام
قاپازلی اولسا باشون یا اوزون توپور جکلی
جانون ساغ اولسون ، اوتانما همان فریلدا بالام
حقوق دین و دینلین ، اوغراسا تجاوزگر
نه عیبی وار ، دالسینجا ئوزون بیر یلدا بالام
باشوندا ایشله سه ، یوزمین ، کلک دگیرمانی
اوسانما ، بس دئمه ، چاخ - چاخ کیمی جیر یلدا بالام
ال آلتی اول ، دؤیول ، ال انتقامه قالدیزما
یئتم اوشاخ کیمی آهی چکیب زیر یلدا بالام
بدندن آلسادا اغیار روحیوی صبر ائت
ئیلان دیشینده کی قورباغه تک قور یلدا بالام
ولسی قبول ائله مه قارداشین نصیحتینی
سنه ، نه سویله سه باخما فقط مر یلدا بالام

يازيم ؟ يازماييم ؟

موللا ! ايشيم ياشدى يازيم ، يازماييم ؟

هوش و باشيم چاشدى يازيم ، يازماييم ؟

* * *

عقلىمى بوج ائىدى كىتاب ، يازى

خامىنى آتدېم ، بوراخىپ كاغىدى

سېندە سۆيىسن ھلە ، چوخىدان آزي

اينىدى بويور باققالى ، يا بزازى

بىر يىككە فراشدى يازيم ، يازماييم ؟

قېلىرى داشدى يازيم ، يازماييم ؟

* * *

كارى بوراخىدىم ، كىفيمە باشلادېم

ژورناللىوى ھم غىزىتى داشلادېم

ھالوانى چالدىم ، پىتىنى بوشلادېم

بىر نىچە موللا قارىنى ، آشلادېم

يىككە كىلمە ياشدى يازيم ، يازماييم ؟

جىملەسى قارداشدى ، يازيم ، يازماييم ؟

* * *

گىتىدى رىجىب اينىدىدە شىبان گىلىر

جىمىنە گۆر موللارلارنى جان گىلىر

مىجلىسە آنچاق آغا ، بىگك ، خان گىلىر

آچ گۆزى قان ياشدى ، يازيم يازماييم ؟

دوغروسى باخىدىقجا مىلمانلىقا

آز قالىدىم — رام اوز قويام اوزمانلىقا

بىزە مىرى يوردوموز ، انسانلىقا

جىملە وئروب كىدىنى يوشانلىقا

وختىمە آغناشدى ، يازيم ، يازماييم ؟

دۆلە اوغراشدى يازيم ، يازماييم ؟

* * *

باخ نىچە انسان قانى ، سوتك آخىر

منظرەسى ، روحىلە ، جانى ياخىر

ھالوا قاپانلار ئولى لىرتك باخىر

وار ىمو ! اعيانلاريمىز بىرناخىر

لىك پالان ياشدى يازيم ، يازماييم ؟

سارقە سر داشدى يازيم ، يازماييم ؟

* * *

منجە عبىثدىر بو غازىت ، مىسخرە

بىنمە باتماز ، ھا اوخى مىن كرە

كار ائىلەم موعظە گاو و خىرە

اوز داھا اوگرشدى توپور جىكلە

غىرىت اوزاخلاشدى يازيم ، يازماييم ؟

جانىم آلاولاشدى يازيم ، يازماييم ؟

آجلیق !

دۋنموش قانا ، خمر ايله دولو جام گۈزىمده
 ماتم كىمى دېر ، سۈيگۈلى ايام گۈزىمده
 بېر چوخلارى شرمندە نان ، اهل و عياله
 غېرىنه مېمىدە ، او دل آرام ، گۈزىمده
 گىچمىش گىچىپ ، آيندە قىرانلىقدا فنا ، حال =
 اولموش اوچوروم اوزره سرانجام گۈزىمده
 رد اول داها : اى آجلىقى : قحطى گتيره ن دئو !
 اولموش دا صبح امه ليم شام ، گۈزىمده
 گولمكده بوگون حالىما ، دون كاسه سيلنلر
 لاكل او داها گولمه لى ، بدنام گۈزىمده !

اوروجلوق ...!

بېر بويوك تور قئيرىب ، يول اوزهرينده قوراسان
 سالاسان روزهنى ، غافل ائدركك ، او دامه
 ئوزىنى زوريله بېر آى ئوزينه توتدیراسان
 صبحين ، اسلام كىمى ، دۋنده رسى آخشايمه
 آنلايا تاكى اوروج توتماخ اولور يايدا نىچه ؟
 گۈردىگى ايشدن اول ، او منته ابي چه

* * *

پوليس اداره لرى

گتيرميش عالمى تنگه ، پوليس اداره لرى
 باخير نه عاره نه ننگه ، پوليس اداره لرى
 دولوب قلىنجا - تنگه ، پوليس اداره لرى
 دۋنوب قابانه - پلنگه ، پوليس اداره لرى
 گريب بو خلقله جنگه ، پوليس اداره لرى
 بوتون اداره لر ايچره ، اگرچه بوخ مضمون
 اولور باخاندا ، اليق قامتون ، بو كولميش نون
 خصوصاً آنلامايرلار وظيفه و قانون
 بوياندى كوهنه چه رنگه ، پوليس اداره لرى
 گتيرميش عالمى تنگه ، پوليس اداره لرى
 گۈرنده السيز ، آياخسيزلارى پوليس نقرى
 آتير زواللى به هرگونه نهمت ايلسه شرى
 * قاتيرداما ، آليرا و ندان نه وارسا سيم و زرى
 نه عارى ، غيرتى وار ، نه وظيفه ده گرى
 دۋنوب دنيزده نهنگه ، پوليس اداره لرى

* دام : حبس - زندان

بلديه اداره سي

دڻمه چالشميري اي جان اداره ي بلديه
 باخير نه ايشاره چندان اداره ي بلديه
 ائديدي ايشلري سھمان اداره ي بلديه
 يولوندا وئرمه ليدير جان ، اداره ي بلديه
 نه ايله سين سنه قوربان ، اداره ي بلديه ؟
 دڻمه كي ايشله ييراوندا ، نه باش ، نه ده اعضا
 دڻمه كي : يازدي بيزي بخت سيز دبیر قضا
 بو اعتراضيه اولمام شريك ، ياكی رضا
 نه پرت دير ، نه پريشان ، اداره ي بلديه
 نه ايله سين سنه قوربان ، اداره ي بلديه ؟
 نه كوچه لرده عفونت ، نه دؤنگه لرده زييل وار
 نه چارسو لاردا قارانليق ، نه لش ، ميتيل نه سفيل وار
 نه باشچي لرده مروت ، نه اهل گنجده ديل وار
 قويوب قصور ، نه نقصان اداره ي بلديه
 نه ايله سين سنه قوربان ، اداره ي بلديه ؟
 نه خود ئوزين دوشو نوراو ، نه خویش و اقراين
 وئرندي آز قالا ملت يولوندا لاپ جانين
 چکير او ، درديني آنجاق بو شهر ويرانين
 اولور بو ايشده پشيمان ، اداره ي بلديه
 نه ايله سين سنه قوربان اداره ي بلديه ؟

دئير سئيز كي : بوتون پوللاري باسيب يئديلر

عمومي ايش سوروشاندا صاباح - صاباح دئديلر
 ييري باغا ، بيريسي يايلاغا ائندنه سفر
 ائدير مسافري مھمان اداره ي بلديه
 نه ايله سين سنه قوربان اداره ي بلديه ؟

* * *

يالان - پالان !

اي بويوگ ئولكه ميزين شاني ، يالان
 سلطنت شيويه عنسواني ، يالان
 ئولكه نين شاهي ، بيگي ، خاني ، يالان
 عسگري ، ضابطي ، سلطاني ، يالان
 قلعه سي ، توپلاري ، قالاخاني يالان !
 هانكي بير ائوده كي مېھمان اولاسان
 هانكي خلق ايچره ، كي خندان اولاسان
 هانكي يورده ، كي نمايان اولاسان
 دولسدورار سطوتي ، هر ياني يالان
 اي بويوگ ملكوموزين شاني ، يالان !
 سن بيزيم ئولكه ميزين زينتي سن
 دولتين آرا ————— رنين قيمتي سن
 ح ————— رب ارکانميزين قدرتي سن
 هم بوتون خلقلر ايماني ، يالان
 اي بويوگ ئولكه ميزين شاني ، يالان !

لاپ سنیله دوزه لر ایشلریمیز

قلب اعدایه باتار شیشلریمیز

سر اولور ائللره کئچمیشلریمیز

یوز سوزین اون دوزی، دوخسانی یالان

ای بویوک ثولکه میزین شانی، یالان!

بیر دیلک، بیر غرضی وار هرهنین

باخ گلیر گونده بیر، مخطرهنین

قولی ییک بیز بویوک انگلترهنین

وئیریک اونلار ایچون جانی، یالان

اؤدیریک ترک بو دنیانی، یالان!

* * *

گولورم!

ملتهن حالینا من هی گولورم!

خوش گلیر طبعیمه هرشی گولورم!

* * *

فکر و ذهن، عقل بوگونلر چاشیری

غصه و غم داها، حد دن آشیری

آدام ائولادی بوتون، آغلاشیری

سویلیرم من داها و اخسی، گولورم

خوش گلیر طبعیمه هرشی، گولورم

مولک داراده آلیس آتش آرا

مات و حیران، متردد، امرا

دگیشیر گونده رئیس الوزراء

اویناییر مملکت زی گولورم؟

خوش گلیر طبعیمه هرشی، گولورم!

اوج یوز ایللرله یاتانلار، اویانیر

اسکلت لرده عجب قوددالانیر؟

هامی ایراندا ائوزین زنده سانیر

ترپه نیر رشت و میامی، گولورم!

خوش گلیر طبعیمه هرشی، گولورم!

بیر طرفده گؤریرم قوت و زور

اوبیری یاندا بیلک، فن و شعور

اهل ایراندا توتמושینی شور

باشلا ییرا بندی الف = بی گولورم!

خوش گلیر طبعیمه هرشی، گولورم!

گاه گولوب، گاهیده آغلامسیرام

گاه پؤر تله نیرم، گاه سینیرام

قوخماییب بیر بالا جا دیکسنیرام

چکیرم آه پیایی گولورم!

خوش گلیر طبعیمه هرشی گولورم!

* * *

تغلب ؟ *

عزیزم ، اینسیدی بو دوران سنین دیر
 سعادت ، راحت ، عزت ، شان سنین دیر
 صراحی ، می ، مزه ، فنجان سنین دیر
 نفوذ و رأی و گوج ، فرمان سنین دیر
 یوروتدیر حکمووی ، میدان سنین دیر
 گئجه بوش و قتیوی ، قویما شتاب ائت
 قانون ام (گوشت) امشدن کباب ائت
 نه قورخ ، ایله حیا ، نه اجتناب ائت
 پیچاق ، دیش ، شیش و جسم و جان سنین دیر
 یوروتدیر حکمووی ، میدان سنین دیر
 قسرا قلبوندا یوخ ذره مروت
 یاتیر سینه ننده آنجاق کبر و شدت
 پراکنده ، پریشان حال ملت
 یانیر ، بو آتش سوزان سنین دیر
 یوروتدیر حکمووی ، میدان سنین دیر
 سنه تاری و ئریمدیر مال و دولت
 ائدیبدیر مولکدار ، ای بی حمیت !
 چکیسر کندلی قابوندا بوللی عسرت
 اؤرک غملی ، بدن عربان سنین دیر
 یوروتدیر حکمووی ، میدان سنین دیر

* تغلب : ئوز یاشینا - آقا معناسینادیر

گئجه - گوندوز ، زواللی رنجبرلر

سنین راحت لیک ایچون چوخ نوکهر تر
 یاتارسان سن ، اوتارلاردا تیره
 فقط زحمت اونون ، سامان سنین دیر
 سو گوش ، شاللاخ اونون ، وجدان سنین دیر
 وئره بیر انتها ، بو ظلمه داور
 اولار بیرگون ، خلاص اولماخ میسر
 امیدین هئش ایتیرمز رنجبرلر
 ولی بش گونلیگه ، دوران سنین دیر
 یوروتدیر حکمووی ، میدان سنین دیر

آی موللا (*)

موللا ! بو زمانه بیزی محزون ائده جکدیر
 پر خنده اولان قلیمزی ، خون ائده جکدیر
 * * *
 بیلم بو بلالر ، هارادان دوشدی جهان ؟
 ایشلر دگیشیلدی هاموسی ، دؤندی زمانه
 انسان کیمی فعله - کوله ده گلیدی زیانه
 بو حادثه اعیانلاری مغبون ائده جکدیر

بو مجموعه ده (موللا) کلمه سی هر بئره ملا نصرالدین ناشری جلیل

محمد قلیزاده یه اشاره دیر

هرياندا مطمئن قورولور برکه قورولتاي
لوت فعله، جيري ق کندلي آلي ر حق، آپاري پاي
بايلار لوت اولوب، مفلس اولانلار اولاجاق باي
اعلالري بوق... فلک دون ائده جکدير

* * *

حریت اوياتميش هامی صنفی یو خوسيندان
یو خسولدا، اکينچی ده ساير کندی، انسان
خان، بک، کوله موز دورايله هر حقده یکسان
آزاده ليک احوالی دگرگون ائده جکدير

* * *

هر حقده یکسان اولاجاقدير کيشی، آرواد
حتا اولاجاق، زالخادا، معصومه ده آزاد
قیزلار گنده جک مکتبه، چرشاب اولاجاق، باد
غصه، بو الف قدميزی، نون ائده جکدير

* * *

قانون عدالت سوره جک حکمونی هموار
مظلوم ائليه بيلميه جک ظالمه آزار !!
بیر ملت اولور قول، بیرسی حاکم و مختار
گو جلی نیه گوجسزلری مدفون ائده جکدير؟

* * *

قافقازدا مسلمان داما مختار اولاجاقدير
باشيندا نه دستار، نه افسار اولاجاقدير
نوختاسيزين، اوباشه، جهاندار اولاجاقدير
«او» شعرینی بونلاريله، موزون ائده جکدير
* * *

نیگران

یول اوزره شاد دایانمیش گوزله نیگاریم، تگ
باشيندا کوهنه قارا بؤرک، الينده بيرده گنک
ئوکوز گؤنندن آياغيندا تازه قيللی چاريخ
قده کدن آر خاليق، آلتيندا گوللی چیت کوينک
دیزينده باغلی تومان، بالديريندا زنگلر
ايکی او موزلاری اوستونده بير جيريخ کپه نک
اوزی لباسا، لباسی اوزينه سايه ساليب
اوچونجی قرندن، اعلا باهالی بير ثورتک
بوزوب دواقلارینی، قيشقريق چاليب اوخويور
النیده دير ائله بيل اختيار چرخ و فلک
باخير پلنگ تک اطرافه، بيغلارين بوزموش
ياوان قيريب گه ميرير، بير قوری پارا اکمک
گئدير، گليـــــر، هاموئوز نفعينه تلاشه دير
او، بوزماير قيلغين، سانکی بيلمه بير يورمک
يو حالي ايله بوراخميش او گول منی نيگران
او خال او گرده بو «کنفسيز» عاشقی قوربان

محمد علی شاه دئییر :

توتوب سلطان افندیم ، نام نیکیم کل دنیانی
 بیلیرسن ایلدیم بیر ضربه ده ویرانه ایرانی
 گلیب ناموسه آخیر ، قهر ائدیپ من غیرتین کانی
 ائدیپ گولگون من ، خون شهیدان ایله تهرانی
 آئیپ ناموس و ننگی ، بوشلادیم من دین و ایمانی
 داغیتدیم ، پارچالادیم ظلمله آیات قورآنی

آلاها مراجعت

نه دیر بو ایستی ایلاهی ؟ بلاد سوزاندیر
 محل ، کوچه و ائو ، چون مثال نیراندیر
 ائو ایچره کولگه ده بيله لباسیم ایسلانمیش
 یاغیر تیمدن عرق ، ایله بیل کی نوداندیر
 منیم کیمی اوتوران کؤلگه ده اولار اوچ - بش
 گونون ئونونده یانانلار ، بش آلتی میلاندر
 یابین گونی ، گون اوزون ، ایستی چوخ ، آغیزلار اوروچ
 ئولولر آج و سوسوز قوللارین یاریم جاندر
 سنون قولوندی عموماً بو طایفه آخیر
 دگیر مجوس و بزمن ، هامی مسلماندر
 بولاخلاری قوزودوبسان ، تاپیلیر ایچمگه صو
 قوبولارین صوی واریسه ده ، نه چندان دیر

یاغیش اوزینه بش آی دیر کی حسرتیک ، یاغیر
 صویو خسا گویده ده یو خدیر ، بو هانکی دؤر اندیر ؟

آووج - آووج بؤلوشیرلر صوئی اکینچی لر
 بو ، نذر شربت دیر ، یا بیر ئوزگه درماندیر ؟
 صویو گؤرن چئویریر ایچمه میش ایکی صلوات
 ایچهن دؤیو نجا صو ، آخشامه تک ئنا خواندیر
 هامی ، نمازی ، صویو خسا دیر قیلیر تیم له
 نه اوغری کبلا محمد ، نه موللا سلماندر
 یشتمدیر ایش او مقامه ، کی ارمنی لرده
 کشیش لر یله « مصلاده » دیده گریاندر
 اسیر گمه کیشی لردن بش - آلتی دامجی صویا
 ده نیزلرین نه دیر آجی صوی ، مگر قاندر ؟
 آیشدی یاندی سوسوز ، بالتمام مزرعه جات
 نه سبز واره و نه پامبوق ، یانان گولوستاندر
 بو گونده بیر چؤرگه قوللارین قالیب محتاج
 اولورمی آج یاشاسینلار ؟ بوداش دگیر ؟ جاندر !
 قارین باغیر ساق آجیندان قورولداییر قور - قور
 قوری - بوری آزاری خلقمده نمایاندر
 بو گونه گتسه بوتون قوللارین اولار نابود
 سنون الونده یاراتماخ اگر چه آساندر
 کیمه آچیب الینی ایسته سین کؤمک - اکمک ؟
 یاخین قویار ئوزینه کیم بو خلقی ؟ بر جاندر ؟

غنى لى ئوزيوه وئرمىسن وكىل قرار *

كى آج عيالنا وئرمىسن لباس دىر ، ناندېر

نې ئوزوندى قويوب سالغايرسان ئوزگەرلەر ؟

ئوزىندە كى ، هامودان مال - پول - فراواندېر ؟

گىرگ ئوزىن قالاسان قېدىنە ياراتدېغىوين

نە سالغاماقدىر ، او نە لوغالق ، نە فرماندېر ؟

بو امتحاندى ؟ بلادى ؟ نەدېر ؟ نىجە ايشدېر ؟

بو ، نە ارادە و حكمت ، نە سر پنهاندېر ؟

بىلەدە شوخلوق اولوردى سن ايله دىن بىزنن ؟

كى بىر ظرافتيوه يوز مين ائولى ، قورباندىر

ائله ايش ائله دىن آخىر ، كى كوسدى سندن خلق

گلەندە مسجد و مكتب آدى گىرىزاندىر

اوروجلارى بىدېلر پاك يابدا ، قالدى ناماز

نامازى دا يىئە بىلمز كى موشگول عنواندىر !

قوغوب معلمى ، موللانى سوردىلر كىندن

بو دىر كى ، بنزەرى يوخ كەندە ، بىر نىستاندىر

بو بارەدە دئەمە كى ، تەكجە بىز ضرر چكەدېك

سئوندى شكر ، زيانىن بو ايل فراواندىر

خلاصە ، شكر بلايە و شكر نعمتيوه

فقط وظيفە مىز ، ايفاي حمدا و شكراندېر

* اشاره « الفقراء عيالى و الاغنياء و كلاتى » حديثه دىر

محمد عيشاها بىر سۆز

واه بو ايميش بس هنرىن مەدەلى ؟ قىشقربغون ، شوروشرىن مەدەلى ؟

* * *

عالمى باسمىشدى سىن ، عولتىن سىنە لىرە دوشموشدى هېيتىن

تېرە دىرايدى ، هامونى سطوتىن گونە گلىردى خېرىن مەدەلى

واه... بو ايميش بس هنرىن مەدەلى ؟

بىزائەلە بىلدېك كى ، سن آگاه سن تخت جىمىن صاحىبى سن ، شاه سن

ظىل ايلاهى ؛ و ىد اللاه سن ايندى هانى ؟ يوخ ائرىن مەدەلى

واه... بو ايميش بس هنرىن مەدەلى ؟

بىز سنى ظن ايلىردېك اژدها نيت مىز اولدى بوتون در هاوا

ايندى ائدىسن هارايالالتجا ؟ آرواد - اوشاغىن پىرىن مەدەلى

واه... بو ايميش بس هنرىن مەدەلى ؟

آنلامىرام من هله ، بو علتى كى ، نېە محو ايله مەدىن ملتى ؟

آخىرى چكەدىن بو يىرە امتى دوشدى اله تاج زرین مەدەلى ؟

هاردا قالىب ، تاج سىرىن مەدەلى ؟

اولدى سىه پوش ، بوتون ارتجاع جملە سىنى قاپلادى درد صداع

ائت داها سن سلطنتسە الوداع دوشدى اوزاغە سىرىن مەدەلى

واه... بو ايميش بس هنرىن مەدەلى ؟

* * *

ناموسین وارسا آغلا !

گولدو کجه سنین اوستویوه من، سن یثری آه ائت
 افلاکی همان دوده ی آهیله ، سیاه ائت
 باخما منه کی ، قهقهه لیر یاغدیبرام من
 گشت باخ ئوزیوین حال اسفناکیوه ، واه ائت
 ناموسین اگر وارسا ، بوتون عمریوی آغلا
 هر بیر سحری شام ائله ، هر شامی صباح ائت !
 من بیر گوله یه ن آدمی یم اشبو محیطین
 سن گولمه ، دوشون جانیوا ، دقتله نگاه ائت
 سن باعثی سن گولمه گیمین ، ئوز عملونه
 بیر گؤزگی آلیب باخدا ، پذیرای گواه ائت
 میمون کیمی هر گؤردیگیوی ایله مه تقلید
 من سویله دیم آرتیق سنه خواه ایله مه ، خواه ائت
 آنجاق دئیرم کی ، ئوزین اول بیر کیشی آخیر
 قورتار ئوز الوئله ئوزیوی ، یاکی تباه ائت
 قوللوق ، آغالیق فرقی ندیر ؟ قان اونی ! صونرا -
 آزاد ائله ائولادیوی ، یابنده ی شاه ائت
 یا آج گؤزیوی یاخشی = پیسی ، یاخشی جادر که ائت
 یا بوم گؤزیوی بیخودی آلاسه پناه ائت
 * * *

نیسگیل !!

سن دئیرسن موللا ! من بیچاره ، آرواد آلماییم ؟
 ائوده بیر عفریته واردیر ، بیر پریزاد آلماییم ؟
 * * *
 نیله یم گـــــــــــــر آلماییم بیر دلبر مه پاره من
 کلیمش بو آدی آروادین الیندن زاره من
 اولموشام پابند بو حیوان و بو کافتاره من
 یانمیشام واللاه الیندن بیر یانار اودلاره من
 بس ، گئدیب بیر دلبر خوشروی آلیب ، داد آلماییم ؟
 ائوده بیر عفریته واردیر ، بیر پریزاد آلماییم ؟
 موللا ! انصاف ایله یاریم ، یولداشیم ائولندیلر
 تازه آرواد آلدیلار ، آلدیقدا صیقل لندیلر
 ایش گؤروب آد آلدیلار ، ذوقه باخیب کشفلندیلر
 بیر پریرو تاپدیلار ، عفریته دن ایگرنیدیلر
 من داما اونلاردان آرتیق ، ایش گؤروب آد آلماییم ؟
 ائوده بیر عفریته واردیر ، بیر پریزاد آلماییم ؟
 کلیمش تنگه الیندن ، بیل کی جانده دویموشام
 ایله ییب کندیسینه ، هم ده منه ، هر صبحی ، شام
 یارمیشام باشین بو گون ، بیر قات گؤنوندن سویموشام
 انگینی لاخلاتمیشام ، هم گؤزلرینی اوییمیشام
 ایندی بیر سیمین بدن ، من خانه بر باد آلماییم ؟
 ائوده بیر عفریته واردیر ، بیر پریزاد آلماییم ؟

گون ده گیر ، هفته ده گیر ، بیر آی ده گیر ، بیر ایل ده گیر
 بیر بئله درد و غمه دؤز مکه مگر مو شکول ده گیر ؟
 عومر آزالدی ، بئل بو کولدی ، موللا بس نیسگیل ده گیر ؟
 نازی کوسمکه ، صحنه آجی ، دلی بیر دیل ده گیر
 عومرو مین آخیر چاغیندا اولمایم شاد ؟ آلمایم ؟
 ائوده بیر عفریته واردیر ، بیر پرزاد آلمایم ؟

ایشچی !

سرمایه فنالیقلاری آلتدا ازیل ایشچی !
 تاپما ئوزیوه ، بیرینی آزاده دیل ایشچی

* * *

گویاکی ، بوگون بیتمه بیر ایمیش بوتون آلت
 ازمکه ایچون ایشچی لری آلات سفالت
 ایجاد ائدیلسر ، بیرینی موجود خیالت
 یومما گؤزیوی ، بونلاری سیرا ئنده ، بیل ایشچی !

تاپ - تاپ ئوزیوه بیرینی آزاده دیل ، ایشچی !
 آلمانیدا ؛ بیر تازه قاتار ائدیلسر ایجاد
 تعطیل ائدن ایشچی لری ائتمکلیگه بر باد
 سرمایه بویولدا قازانیب ، هم قازانیر آد
 قویما باشینا ، چیخماغا هر زیر - زبیل ایشچی !
 تاپ - تاپ ئوزیوه بیرینی آزاده دیل ، ایشچی !

بیل کی گله جکده ، بوتون عالمنده ، سنوندیر
 دردلرده ، دوالرده ، بو مرهم ده سنوندیر
 آرتیق دیری لیکن بئله بیر « کم » ده سنوندیر
 قویماکی کئچه ثانیه ، گون ، آی و ایل ، ایشچی !
 تاپ - تاپ ئوزیوه بیرینی آزاده دیل ایشچی !
 بیر سئل کیمی کو کره ، هامی ظالماری یق - یاق
 دؤران چاغیریر بیرلیگه دوغروسنی ، بیر باق
 تاخ - ییقدق فتحی کمره ی ارضنده سن تاق
 قوی دوشسین آباخ آلتینایو کسک قفل ایشچی ! *
 تاپ - تاپ ئوزیوه بیرینی آزاده دیل ایشچی

* قفل : فرانسه ده یوکسک و تاریخی برج دی ، کی « ایفل » ده یازیلیر

قو خو . . . ! *

گلمه ییر بورنیمنا دنیا ده محبت قو خوسی
 یاخشی انسانلیق ایی ، پاک مروت قو خوسی
 بشریتسه مکمل ، مدنیت قو خوسی
 مدنیتده اولان رغبت و الفت قو خوسی
 * * *
 بیلیمیرم ، بیرجه منیم می تیخانیدیر داماغیم ؟
 قوه ی شامهم ایتمیش ، بوشالیب باش چاناغیم
 سارالیبدیر یا شیلیم می ، قارالیبدیر می آغیم
 باکی یوخ باشقا داماغلاردادا قوت قو خوسی

ایله بیر رنگه = لباسه بورونوب انسانلار =

کی یامان - یاخشینی تشخیص ائلمک پک دشوار

مدنیت لیسى ، وحشى سى ، تماماً خونخوار

سانکی یوقمیش یارانیشدا بئله رافت قو خوسى

* * *

بو جهان اهلى فقير ، آج ، غنى ، شاه و گدا

بیوفا آلدادیجی یوق کی صداقت ، ابد

گیزلیرمی ، منه لطفاً ده ، داغارچیقدا جدا

بیرششین اولسا وجودی چیخارالبت قو خوسى

* * *

دم و ورور عدل و عدالتدن عموم اوروپا

سؤزی دوز بیرکیشی آنجاق ائدیلمیر استثنا

یوزده بیر دوست تاپیلماز ، هامی دنیانی آرا

گو نه - گو نندن چیخیر اور تابه حقیقت قو خوسى

* * *

نه ایسه ایشلری هر یاندا پریشان گؤریرم

دورین له باخیب هر یانی آسان گؤریرم

فاسدا اسپانیا ، فرانسیز و آلمان گؤریرم

دؤنورم غربه ، طرابلسده ایتالیان گؤریرم

چئوریلیب شرقه ، هم ایراندادا مهمان گؤریرم

هر طرفدن سوخو لور بورنیم و حشمت قو خوسى

✽ قو خو : ایی

یازیرسان ، یازیم !

سن یازیرسان منه آی موللا ، کی اشعار یازیم

شهریمیزده نه عمل ، ایش ، نه خبر وار ، یازیم

ایله ییم پاک مسلمانلارا آزار یازیم

شیخی ، موللانی ، افندیلری بدکار یازیم

مولکداری ، بیگی ، هم خانلاری خونخوار یازیم !

منه بو قورخولی تکلیفی ائدیرسن ، نه سن ؟

ده گیرم من ده لی ، تایو کله یه سن بوینوما سن

کئچمیشه ممی بو جانیمدان کی دوشم تهلکه من

کؤتوروب موللانی ژورنالدا بد افکار یازیم ؟

ایله ییم پاک مسلمانلارا آزار یازیم ؟

بیگلره ، خانه دولاشماقدا ظرافتدی مگر ؟

آختاریر «قاخ قولى بیگ» موفته آدام ، آتماغا شر

دانوس ایله بیرتولی ، بیگ آدینی بازسام اگر

نئجه هر گیزلینی من ائله ییب اظهار یازیم ؟

قو خماییب «قاخ قولى بیگ» دن ، ائله تکرار یازیم ؟

تازا فیکره ساری ناصیل چکره م ملتیمی *

سویله سم قیزلار آچیق گزین ازرلر آتیمی

ایله ییم اونلارا اظهار نئجه فقرتیمی ؟

یا نئجه بیر بئله اگر لری هموار یازیم ؟

گول کیمی پاک مسلمانلاری مردار یازیم !

باخ ، گول !

بیر آینه آل ، جانپوا آئینه ده باخ گول
 اُیر سؤیگولی جانانیوه آئینه ده باخ گول
 اولجه چئویر بیر صلوات ، آتلا بهشته
 حوریلری آل یانیوا ، آئینه ده باخ گول
 دؤندر ایشیقا صورتیوی ، یاخشی نظر قیل
 مخمور ایکی چشمانیوا ، آئینه ده باخ گول
 سیل بورنیوی، اُش بوغلاریوی، اوردیوی قالحیز
 گویچک لب و دندانپوا ، آئینه ده باخ گول
 قیرخیخ باشوا ، قیللی قوخلاریوا گوز قیرپ
 ریش و رخ الوانیوا ، آئینه ده باخ گول
 قیل خلقتیوه ، صورت و سیماره تماشا
 احوال پریشانیوا ، آئینه ده باخ گول
 غم - غصه آخیتماخدا اولان قاش قباغیوا
 رخسار پریشانیوا ، آئینه ده باخ گول
 چپ گوزلریویله دوزی کج ، اگرینی دوز گؤر
 ئوز عیبیه ، نقصانیوا ، آئینه ده باخ گول
 کتچمیشلریوی حسرتیله ، آه ایله یاد ایت
 آغلانمالی آوانیوا ، آئینه ده باخ گول
 قات خون دلّه ، اشگ تحسر قطراتین
 دوز نظمله مژگانپوا ، آئینه ده باخ گول

سن بو جانلاره ساتاشماغی سائیر سانمی قولای
 ایله بیر فکـرده بو خـلقه باسیرسان های - های
 کیم اولورسا ، آلاچاق گؤنده مینه ر لعنت پای
 من اولوم بیر بو قدر لعنه گرفتار ؟ یازیم
 کیمدی بو لعنی گؤتورمکده منه یار ، یازیم !
 یاپشیم مین دانا شیطان بالاسی هر توکیوه
 ایسته بیرسن منی ده لاپ سالاسان ئوز کئوکیوه
 تایلاریمدان آیریب ، تای ایلرسن یوکیوه
 عاده ، دینه ، سنون تک اولوب اغیار ، یازیم
 گاو و ماهینی ، گؤبی ایله یب انکار یازیم !
 آییغی مست ، بوتون مستلری هشیار یازیم ؟
 حاشه لله ، ائله ییم من بئله رفتار ، یازیم
 توبه التوبه کی من ، بو جوره اشعار یازیم !

شاعر ، میوزه علی اکبر صابرین بو شعریندن الهام آلیب کی دئیر :
 شاعرم چونکی وظیفه بودیر ، اشعار یازیم
 گؤردیکیم نیک و بدی ایله یب اظهار ، یازیم
 * ناصیل : عثمانی دیلینده (نشه) معناسینا گلیر

تا درك ائده سن من سنى گورجك نيه گوللم ؟
انصافىوا ، وجدانىوا ، آئنه ده باخ گول

گيللى گاو و ماهى !

گاو و ماهى اوزىنى توتدى گۆيه ، آغلياراق
دئدى : يارب بو گۆيون نيشىنى ائت مندن اوزاق
نئچه ميليون ايل اولار ، بويئكه ليكده يئرى من
بوينوزومدا دوتاراق ساخلاميشام اينديه جن
بور نومين اوسته قونوب ، نيشىنى سوخدى بو گۆيون
ايسته ديم من بولايام قويروغيمى بيرجه بوگون
قويمايير بو ، منى نه راحت اولام ، نه قاشينام
ده گيرم بس جان ايلاهى ؟ من مسكين ماشينام ؟
بو آغير ليقد ايوكى ساخلايب اينجينمه ميشم
ايكى يوزمين كره سانجيب گنه ده دينمه ميشم
يابونين شرىنى مندن كرم ائت ، ايله اوزاخ
ياكى وئر اذن منه ، اونا ووروم بير شاپالاخ
چكمه سه ال بو جانيمدان باخمارام آفاقا من
يوكىمى توللياراخ قالخا جام شىلاغا من

دور ! دور !

اوسانديم اوستيوه گولمكدن اى ديوانه ملت دور !
يورولدوم مسخره يازماقدان ، اى ديوانه ملت دور ؟

* * *

بولوندا گئتدى دينيم ، مذهبيم ، آئين و ايمانيم
مقاميم ، آبرويم ، احتراميم ، عزتيم ، شانيم
يانوندا كافر آدلانديم ، حلال اولدى سنه قانيم
سنين چين قوخمارام ئولمكدن ، اى ديوانه ملت ، دورا

* * *

گهى بابى ، گهى مرتد و گهى كافر آدلانديم
دؤيولديم ، گوللاندېم ، شاققلانديم ، بلكه اودلانديم
قيغليجيلار كيىمى قوپدوم ، اوجاغلار تئك آلاولانديم
يورول بيرجه ، منه سؤكمكدن ، اى ديوانه ملت ، دور

* * *

سغين اوستونده مندن اولدى رنجيده حاجى صفدر
منه بى دين و مذهب سويله ييرلر موللار يكسر
غنيم اولسون گوروم وورسون سنى آلايه و پيغمبر
اؤين اولسون گوروم شيروان كيىمى ، ديوانه ملت دور

* * *

سنه موللا دئير لای - لای ، یاتیردی خواب غفلتده
 سنی یار ایله یسر ، حوریلریله باغ جنتده
 فقط دنیا ده کی حوریلری ، کندیسلی خلوتده -
 چکیلمیر بیرجه گون ئوپمکدن ، ای دیوانه ملت ؛ دور

* * *

سنی تخریب ائدیر حاکم نمالر ، هر زمان هر ایل
 دئدیم بسدیر سنه جهل ، آنلامیرسان آنلاما ، سن بیل
 اوزیوه ئوزگه لر ، بیرگونده مین دفعه توپورسین ئیل
 کدرلنمه توپورجکلردن ، ای دیوانه ملت ، دور
 اوساندیم اوستیوه گولمکسدن ای دیوانه ملت ، دور
 یورولدوم مسخره یازماخسدان ای دیوانه ملت ، دور

* * *

آد قویما مسئله سی !

آی کئچیر ، قیرخی گلیر ، آی کیشی قوی آد اوشاغا
 تپمادینمی هله آد ، آی ایوی بر باد ، اوشاغا ؟

* * *

گئت آخوندین یانینا ، بیرکتاب آچسین ده گنه
 طاس قوران فالچییه باخدیрмаغا قچسین ده گنه
 هره بیر بیلدیگینی ، اورتایا ساچسین ده گنه
 یاخشی بیر آد تاپیلا ، بلکه نکوزاد اوشاغا
 آی کئچیر ، قیرخی گلیر ، آی کیشی قوی آد اوشاغا !

آد قویما لار کی دوغان گون اوشاغا قاعده دیر
 قالمای آد سیز ، اوتوزبش گونه ، بی فائده دیر
 باخ نه گؤیچکجه چو چوخسدور ، ائله بیر مائده دیر
 حیف بدبخت اولاجاخ ، قیلما دین امسداد اوشاغا
 آی کئچیر ، قیرخی گلیر ، آی کیشی قوی آد ، اوشاغا !

دوغدوغی اوج گون اولور ، موللا تکذب ان خالانین
 اون گون اول ، آتاسی آدینی قویموش بالانین
 ویرمه گه بیرجه قشروش آد قویانا چیخمدی جانین
 ایلیه ر هانسی آتا بیر بئله بیداد اوشاغا ؟
 آی کئچیر ، قیرخی گلیر ، آی کیشی قوی آد ، اوشاغا !

قونشویا ، قومه منی ، دوشمن ائدیسن ینی دن
 اوغلو ما قویما فقط ، بو دئدیگیم آدلاری سن :
 مصطفی - زینال - اسد - رستمعلی ، کبه حسن
 مرتضی - تارلی قلی - حاج بابا ، فرهاد اوشاغا
 آی کئچیر ، قیرخی گلیر ، آی کیشی قوی آد ، اوشاغا !

چونکی یئر نم دیر اسد ، زینال اونین قارداشیدیر
 مصطفی - حاج بابا مرحوم آقامین یولداشیدیر
 مرتضی - رستمعلی قونشو ، حسن یوز باشیدیر
 قویاسان جمله کوسه ر آدلارین ، آزاد اوشاغا
 آی کئچیر ، قیرخی گلیر ، آی کیشی قوی آد ، اوشاغا !

* * *

بد گلیر !!

فکر اندیریك بیزده بیرایش باشلا یاخ

ایله ییرك استخاره ، بد گلیر

صبر اندیریك، بیرجه ساحات خوشلا یاخ

خوشلا ییریق ، استخاره بد گلیر

* * *

ایسته ییریك بیز ، ائولاد ملته

آچیب مکتب ، چاتاخ داد امته

جمعیت لـر تشکیلینه ، همته ...

قالقشریق ، استخاره بد گلیر

* * *

جمع اولوری بیزر مجلسه یوز نفر

ایشله دیریك نئچه باتمان چای-شکر

دانیشریق ، بیتیشیریك مختصر ...

ایله یینده استخاره ، بد گلیر

* * *

صوندا بیرده ایله ییریك مصلحت

توپلا شیریق، هم چای اولور، هم ده ات

تسبیحه ده موللا ائلیز مشورت

آندیرینه ، استخاره بد گلیر

* * *

بش آی ، اوچ آی گشدیب ینه باتیریق

لاکن چای سیز ، آتش سیز ایتیپ باتیریق

اورتالقا ، تازا بیر سؤز آتیریق

کی اتمیه ک ، استخاره بد گلیر

* * *

سه باره بیز بو شورابه جمله شیب

ان لازیملی مکتب ایشین سله شیب

دوزلدیریك زحمت چکیب الله شیب

پول دئنه ، استخاره بد گلیر

* * *

سویله ییریك ، علم ، مکتب ، اتحاد

هی ساییریق جمله سینی آد - به آد

بیله اولور ، نئچه مجلس انعقاد

آخسرینده ، استخاره بد گلیر

و شعر صابره نظیره دیر . صابر دئیر :

مجلس عرفاندا ، وورورتک صبر

تا گلیریك بیزه بیر آز آنلیاخ

هیئت اعیاندا ، وورورتک صبر

ایسته ییریك ایشلری سهمانلیاخ

پیشیکلر !

ای ئولکه میزین سئویمه لی حیوانی پیشیکلر !

وی خانه میزین یاخشی نگهبانی پیشیکلر !

دیرلر کی (پتر بورغ) دا جمعیت آچیلیمیش

حیوانلاری حفظ ائتمک ایچون بایراق آسیلیمیش

رحم - عدل ایشیغی هر بیشگین اوسته ساچیلیمیش

هی اولیا جاخ کوچه ده سیچقانی پیشیکلر

ای ئولکه میزین سئویمه لی حیوانی پیشیکلر !

ای ئولکه نین آزاده لری ، بخته ورانی

گولوم دولودیر ، آتش رشگ ایل ، نهانی

ممنوع دیر ائتمک سیزه ، هر دورلو جفانی

اینجیتمه گه یوق کمیسه نین امکانی ، پیشیکلر !

ای ئولکه میزین سئویمه لی حیوانی پیشیکلر !

کیم دؤگسه سیزی ، وورسا سیزی ، ائتسه اذیت

تنبیه و جریمه ائسده جک ، بیلسه حکومت

به به بو نه طالع ؟ بو نتیجه بخت ؟ و نه نعمت

واللا به وحسد یاندیریر انسانی ، پیشیکلر

ای ئولکه میزین سئویمه لی حیوانی پیشیکلر !

لاپ دوغروسی ، باخدیقجا سیزه حیرتیم آرتار

خوشبخت سیزی گوردیکده غم و حسرتیم آرتار

حتی نه سیزه ، ایت لره ده رغبتیم آرتار

وار چونکی سیزه بیرجه یانان جانی ، پیشیکلر

ای ئولکه میزین سئویمه لی حیوانی پیشیکلر !

حاکم لریمیز ، ییزلری سایمازلا سراسر

باعث ندی ؟ انسان ده گی حیوانه برابر ؟ !

اولدن اولوبدیر بیزه بیر بیلله مقدر -

کی ، موفت اولاهریاندا اونون قانی پیشیکلر

ای ئولکه میزین سئویمه لی حیوانی پیشیکلر

هریاندا گورورلرسه مسلمانی دؤگوللر

هم ایله دؤگوللر ، نتیجه حیوانی دؤگوللر

دینمزده حکومت ، کی گؤریر آنی دؤگوللر

یوخ بیرجه حمایت ائدن انسانی ، پیشیکلر !

ای ئولکه میزین سئویمه لی حیوانی پیشیکلر

آرواد نه ایچوندی ؟

آروادی آلدوخ کی ، آلاخ چکمگه

آلامیشوخ زولفه داراخ چکمگه

بیز آلامیشوخ آرواد ، اولاجاریه

آلامیشوخ خانیم اولوب یاریه

بیز آلامیشوخ آروادی ایش گؤرمگه

آلامیشوخ گونده ساچین هؤرمگه

بیز آلامیشوخ قین آناسین ساخلا سین

آلامیشوخ گنجه - گوندوزیو خلا سین

بیز آلامیشوخ ساققالا رنگ یاخماقا

آلامیشوخ « قزیل شووه » تاخماقا

بیز آل میشوخ آروادی ائو! ساخلیا

آلامیشوخ وئل گزیه سار ساخلیا

بیز آل میشوخ آروادی دوز آزمگه

آلامیشوخ گونده گئدیپ، گزمگه

بیز آل میشوخ قوللوق ائده قوش کیمین

آلامیشوخ بانلیا بايقوش کیمین

بیز آل میشوخ باشماقلاری جو تله سین

آلامیشوخ هی ئوزینی بیتله سین

بیز آل میشوخ نئهره میزی چال خاسین

آلامیشوخ اوشاخلاری قارغاسین

بیز آل میشوخ گول بزه سین گول دانا

آلامیشوخ بالدیزا دونقول دانا

بیز آل میشوخ آروادی، گولسین - دئسین

آلامیشوخ ایت کیمی زینگیلده سین

بیز آرواد آلدوخ کی، اولاخ بیر کیشی

آلامیشوخ پیس پیشیره پیشیمیشی

بیز آل میشوخ آرواد، اولاخ بخته ور

آلامیشوخ، گونده چکک دردسر

بیز آل میشوخ، آرواد اول، دوغروسی

آلامیشوخ اولسون ائوین اوغروسی

* * *

ائولنیم ؟ ائولنمه ییم ؟

موللا ! سنه ایله بیرم مصلحت

سویله گؤروم، ائولنیم، ائولنمه ییم ؟

آتمیشی سنیم ایله ییبدیر گذشت

بیر قیز، آلیم، ائولنیم، ائولنمه ییم ؟

* * *

ائوده واریمدی بیر، لاپ کوهنه دن

صونرادا آلدیم بیرینی تازه دن

بوشلامیشام تازه نی، هر چند من

بیرده گولوم ! ائولنیم، ائولنمه ییم !

* * *

وار طمعیم دوغروسی بیر دختره

ائلچی ده سالدیم مشه دی صفدره

همده ووروب موللالاری بیر - بیره

ده من ئولوم ! ائولنیم، ائولنمه ییم ؟

* * *

اون ایکی جه یاشلی قیزین وار تمام ؟

ئوزنوه «اسمر» کیمی بس والسلام

یاشلی اول، بیل کی یقین آلمارام

بیرجه بو کوم ! ائولنیم، ائولنمه ییم ؟

* * *

موللادایی ، اوغلو ما باخ سن ، هله

گۆر نه دئییر بیرجه ، بو کر تنکله ؟!

کی ، منه بو قیز یار ایشار آی لهله !

سویله بولوم ! ائولنیم ، ائولنمه ییم ؟

* * *

آند ویریم من سنی ، ایمانیوا

ساققالیوا ، شالیوا ، هم جانیوا

یازما بوجور کاغذی ژورنالیوا

خلوت اوخو ، ائولنیم ، ائولنمه ییم ؟

بو شعر ملانصرالدین غزیته سینده چاپ اولاندان صونرا ، میرزه علی اکبر

صابرده جواب اولاراق بیر شعر یازمیشدی بو مطلع نن :

آغزین آلم آئی مشه سئویم قولی آتمیشا چاتدین دئمه اولدون ئولی

شکر اول آلاسه جانیندیر صولی وئرپولیوی دادلی ، لذتلی زادآل

قوی وبالین بوینوما گئت آروادآل

ملانصرالدینه

بیر قیزین عرض حالی

بابا جیغیم ! اولسادا زحمت سنه

حالیم باخ ایله شفقت منه

بیر کره ایت لطف و محبت منه

قیلمادی بیر کیمسه مروت منه

من جوجوق اولدوم ، منی آلداتدیلار

بش قروشا ، بیر قوجایا ، ساتدیلار

بیر قیزی دیم دوققوزا چاتمیش یاشیم

چیخمازیدی واريله - یوخدان باشیم

بیر گون آتام ، بیرده آتام - قارداشیم

ال بیر اولوبلا ، داشیمی آتدیلار

من جوجوق اولدوم ، منی آلداتدیلار

بش قروشا بیر قوجایا ساتدیلار

هرچه من انکار ائله دیم ، گئتمه دیم

اونلار ائدن امری قبول ائتمه دیم

قیلمادیم اقرار ، ایشه بیتمه دیم

آخ... نه بیر یوللوق ئولوب ایتمه دیم

زوريله قوللاریمی باغاتلادیلار

بش قروشا ، بیر قوجایا ساتدیلار

وئردى منى، گۆرنه جوزه بىر اره

دۇردىنى آلمىش، بىر ئوكوز پىسرە

موللادا اويدى، بابا سىم وزرە

كابينى كسدى، يازىب دفترە

كېلاغلامە، منى يالوارتدىلار

بش قروشا، بىر قوجايا ساتدىلار

بس اريمىن واريمىش ائودە ينە

بىر-ايكى-اوچ آروادى، عرضىم سەنە

اوچ قىزى، دۇرت اوغلى ايلە بىرنە

سالىدى منى اون بىرى نىن چىنگىنە

ھربىرى بىر سۆز، سۆزىمە قاتدىلار

ھەر گىجە، كل پىسرە تاپدادىلار

بو، نە ار آروادلىقىدى بىلمىرم

تا گلەلى بو ائوھ گون گۆرمىرم

شائە چكىب زولفومى بىر ھۆرمىرم

سرىمى قارداشىمادا وئرمىرم

چونكى اولار عدلە خلل قاتدىلار

من يازىغى بش قروشا ساتدىلار

من دە گىرم بىسرە قارابخت اولان

يوزمىنى وار، من كىمى بدبخت اولان

زالخا، تكدبان و پرى، نور جهان

يوخ كى، فقط من كىمى جانە دويان

من كى گولردىم، منى آغلاتدىلار

من يازىغى بش قروشا ساتدىلار

موللا! اوشاخلار يوا قوربان اولوم

سويلە نە وقتە كىمى حيران اولوم؟

من نە ائدىم بلكە بىر انسان اولوم؟

تا نە زامان بئلە جە گريان اولوم؟

عصمتى، انصافى آياقلا تدىلار

من يازىغى بش قروشا ساتدىلار

بو شعرە مرحوم صابردن الهام آلىنىپ كى يازىر .

آخ بواوشاخلار نىجە بدزاددىلار لاپ دئيە سن چىن كىمى بىرزاددىلار

برق بلا !

سنی مشروطه چی بيلميشديم آي گيج ! بد اداسن ميش
 ئوزون ظاهرده خوش ، باطنده بير مرد دغاسن ميش
 رياست شوقی ايتميش باشیوی سرگرم ، اولده
 هوای ظلم استبداد ایله ، بیرق گشاسن ميش
 سنی اوللری گوردیکسده احسن لر دئییردیم من
 غلطلر ائتمیشم شایسته ی بد ، بد دغاسن ميش
 سنی مرآت آمال وطن بیلدی یازیق ملت
 برابر دوردی ، اما اگری گوردی ، کج نما سن ميش
 سنی ایرانلیلار آدم بیلیم قونداردیلار صدره
 فقط انسان دگير ميش سن ، گدا اوغلی گدا سن ميش !
 ائشیتجک آدیوی اول سوروشدیم : « کیمدیر آیا بو ؟ »
 سکوت ائتدی هامی ، بیلدیم کی بیر اهل جفاسن ميش
 سنی هانکی آنا دوغموش سادا ، ایران بؤیوتموشدیر
 حرام اولسون سنه امدیکلرین ، مادر خطاسن ميش !
 عجب پاک اولدی ایران ، عهدیوه یاخشی وفا ائتدین
 سحاب ظلم و استبداده بیر برق بلا سن ميش
 قاریشیدیردین ، پوزوشدیردین ، توتوشدیردین ، وورشیدیردین
 عجب نامرد ، نامربوط و بی مهر و وفاسن ميش !

بو شعر سیدعظیم شیروانی نین بو غزلیندن استقبال اولموشدی :

سنی من با وفا ساندیم ، سن ای مه بی وفاسن ميش

عزیزیم ! نور عینیم ! سن گدا اوغلو گداسن ميش

ترياکي لره دایر

« ساقی نامه »

گتیرمه مجلسه ساقی ! شراب وودگانی
 آپار کناره گؤزوم تاکی گؤرمه سین آنی
 « شراب روحه غذا دیر » دئیب اگر شاعر
 بزندیریر اونی ، سیدعظیم شیروانی *
 ولی یانیمدا منیم ، احترامی یوخ اونجا
 داداندیریب ئوزینه گرچه چوخ مسلمانی
 بلا سینی گؤزیوین من آلیم آمان ساقی !
 گتیر - گتیر منه ترياک یزد و کرمانی
 آلیشدیر اود ماشانی وئر « بیز » ی ائله حاضر
 سیلیب تمیزله ، جریق - جیندیریله حوققانی
 یاپشدیر آغزینا حوققانی اوچ درم ترياک
 اودی یاخین دوت ، اونا ، قویما چاتلا سین یانی
 چکیم اونی اوقدر ، تاکی چاتلا سین نشئه
 قارابولوط کیمی توتسین دومان ، دنیانی
 یانیمدا سویله مه ایران سؤزین ، کتفیم پوزولار
 گتیر فقط منه سن ، اختراع ایرانی ؟ !! *
 داغیتما نشئه می بوش سؤزلریله ، الحاصل
 چاغیر حضوریمه ناققال کبله سلمانی
 تات احمدیله اولارسام جهاندا هم حوققا
 داهی سالیب یادیم ، گولمهرم نریمانی

ساغیمدا جاببار اولاً ، گر سولومدا اسکندر

قباغدا مشدی صفر ، سایمارام بگی ، خانی

خیال ائتمه کی ، یو خدیو پولوم ، جیسم بوشدیر

یانوندا ساخلا گیسرو ، بو پاپاخی ، توققانی

بوگون واریق ، صاباح آلاسه بیلیر نه لر اولاجاق

تو توب کی قالمیاجاقیق ، همیشه دنیانی ؟

« تو مانچاق » عالم اسلامی جمله گز مک اولار

مرد - خوی ایلله ، سلماسی ، رشتی ، تهرانی

قادرین ، کیشی ، جو جوق آژئولسه چکمره مغمینی

دیلیمچی لیک ائله سین ، گورموشم خوراسانی

فقط کتفیم دوری اولسون ، تمام نشئه تخت

دولاندرار آنانی ، خیردانی ، سلیمانی

نه ایسه قسدرتی جوشه گلنده آلاهی

پاراتمیش عالم اسلامده ، مسلمانی !

کی بیلله غیرت و ناموسکاردیر هامیسی

دوتوبلار الده همی عشرتی ، هم ایمانی

یاشا - یاشا سنی ایرانلی چوخ یاشا دائم

همی بو عالمی توتدون ، همی ده عقبانی

* - سید عظیم شیروانی آذربایجانین گورکملی و شیرین دیللی شاعری دیر

کی بوردا اونا اشاره اولوب .

* - اختراع ابرانی : بوردا همان (تریاک) دن منظور دیر .

* * *

موللا عارفه دئییر :

سانما گتتمیشدیر الیمدن عزت و شأنیم منیم

بیلمه کی ، کتچمیشدیر عصر و وقت و دورانیم منیم

ائله فکر ائتمه کی کوهنه لمیش ، بو جاخدا قالمیشام

کیمسه ایشلتمیر ، باتیدیر هم آدیم ، سانیم منیم

لوغالانما کی ، سنون همفکرین آرتیرگون به گون

اسگیلیر یاریم ، مریدیم ، بنده فرمانیم منیم

چو خدا شیمشه کی واروندیر تازه اوچ - بش مکتبین

وار هله مین دن ده چوخ کوهنه دبستانیم منیم

بیر - ایکی ژورنال - غزیت ، چاپخانه وه فخر ایلله مه

واریکن یوزمین دلاور مرثیه خوانیم منیم !

ائو منیم ، هریان منیم ، مسجد منیم ، مجلس منیم

باغ منیم ، بوستان منیم ، مینلرجه حیوانیم منیم

سؤز منیم ، فتوا منیم ، امضا منیم ، قدرت منیم

ائل منیم ، آهیل منیم ، جاهیل مسلمانیم منیم

پول منیم ، پالتار منیم ، مات منیم ، قسمت منیم

آش منیم دولما منیم ، هر یشرده احسانیم منیم

آدیوی عارف قویوبسان ، یوخ جیننده بیر قپیک

باخ لبالب دیر قزیل ، کاغذ جیشدانیم منیم

بو قدر شی لر منیمدیر ، آی لوطی سنده نه وار ؟

شهرتیم وار ایشله یسر دینگیم ، دیگر مانیم منیم

گۆز لرین باتمیش، چۆكوب اوردون، دؤنوب بوینون چؤپه

سرخ دیر رنگیم، کثفیم کؤك، ساغ دیر جانیم منیم
اسکناسیم، ساز اساسیم، در و مرجان منه دیر
آخیرتده جنت و حوریله، رضوانیم منیم

نه وعده وئریب ؟

وعده بیزه بهشتی، ینه روضه خوان وئریر
کوهنه ئولیلره ینی دن تازه جان وئریر
اول ئوزی صعود ائدیری، عرش منبره
جنت لر ایچره صورنا بیزه او مکان وئریر
حوری لريله قول بو یون ایلیر بو گون بیزی
بیر کر بلائی به، ایکی یوز عالی جان وئریر
نازیک دؤن ایچره آغ بدنی جلوه لندیریر
آغ استخوان ایچینده ایلک دن نشان وئریر
حاجیلاری بهشته سورور، اوسوری-سوری
مولالاری بو گله ی گاوّه چؤبان وئریر
بیر مؤمنه، بهشت ده یوزمین شهر، ساتیر
هر شهر ایچینده مینلر ایله غنچ آتان وئریر
فیکرینجه روضه خوانین، او یون خانه دیر بهشت
هر بامبلی و بیتلی به اوردا مکان وئریر
هر بورنی فیرتیق لینی جنت لیک ایلیری
هر اوغرویا، آدامجیلا عزت و شان وئریر

بش شاهی به سالیبر ایچهری یول کسنلری

پول وئرمه یئرله نئجه فحش و یامان وئریر
الحاصل، آرزویا یتیشمک ده گیر چتین
قیرخ گون محرمی دیله سن هر زمان وئریر

* * *

بو گئجه !

موللا! سجاده نی، آتدیق بو گئجه
«می» ایله الفتی، قاتدیق بو گئجه
داها سو ایچمه گی ائتدیك قدغن
ایچگی نین طعمینی داتدیق، بو گئجه
دوزلشدیردیک ایشین هر یانینی
مطلبه، مقصده چاتدیق بو گئجه
ایسته دیک مجلسه هر نوع شراب
آغ دوداغلاری قیزارتدیق بو گئجه
لب شکر، ساقی زیبا نظرین
یادینا جام بوشاندیق بو گئجه
بیر - بیریمیزه پیاله - قدحی
اتحادیله اوزاتدیق، بو گئجه
عود، و نی، تار و کمان چالدیردیک
قیشقرب حشری قوپاتدیق، بو گئجه

هر نه کي اولماليدی ، او اولدی
 کوهنه په تازه باماتديق ، بوگښجه
 باشيمز دولدی ، قيزيشدی آزاليق
 چوخانی ، بژرکي چيقارتديق ، بوگښجه
 پول قوتاردي ، کيسه نين چيخدی ديبی
 باشماغي ، قورشافي ساتديق بوگښجه
 پاس پاميشدی بوتون قلبلری
 پاک سيلدوخ ، صاهالاندیق ، بوگښجه
 سوسوزيندان چمنيم يانميشدی
 اونی بيرگونه صولاتديق ، بوگښجه
 گون طلوع ائتدی ، اوجالدي فلکه
 صبحه تک بيسز دئمه ياتديق ، بوگښجه
 ... دنيسانين اونوتديق غمينی
 خسته بيرگوبلی پوکاتديق بوگښجه
 ملتین دردینی آتديق ، بوگښجه
 عجمی - تورکی اوياتدنی ، بوگښجه
 عربی ، کورده جالاتديق بوگښجه
 قلب مجروحی ساغاتديق بوگښجه

آي ماشالله !

ماشاءالله بو ده گير ريش ، کي مرجاندير بو !
 يوق توکه بنزهري ، ابريشم کرماندير بو !
 دست قدرت له ، خيم حققدن الواندير بو !
 تاريدان بو ، کيشی په بير بويوگ احساندير بو !
 بونا باخ موللادايی ، گورنه درخشاندير بو !

* * *

درغلطان ديهرم من بونا ، ساققال دئمهرم
 ايکي يوز رنگه چاليرسرخ ، قارا ، آل ، دئمهرم
 هر قريشمال دئسهده ، منکی بونا چال دئمهرم
 صنعت صانع ذی قدرت يزداندير بو !
 بونا باخ موللادايی ، گورنه درخشاندير بو !

* * *

هر تئليندن آسيليدير ، بيره اون باشلی ملک
 جمله مشغول دير اوراده دولانديقجا فلک
 گيزله نيب هر توکو آلتيندا ، ايکي اللی کلک
 سانکی وحشی لر آراسيندا ، بير اورماندير بو !
 بونا باخ موللادايی ، گورنه درخشاندير بو !

* * *

باق یو سققاله کی ، سیماسینا دوزگون یاراشیر

نور رخسارینا قیلدیقجا نظر ، گؤز قاماشیر
ساج کیمی شقه لنیر ، گاه ایکی چیگنیندن آشیر

دام تزویر ، ده گیر ، رشته ی ایماندير بو !
بونا باخ موللادایی ، گؤرنه درخشاندير بو !

* * *

گیمیدی ؟ آنلالت نانییرسان منه آخوند کیشی

مات و حیران بوراخیبدير منی طوری ، گزیشی
بنزهیر « زاله » بویی « گیوه » لوندین یثیشی

زور بازوده هلسه ، رستم دستاندير بو !
بونا باخ موللادایی ، گؤرنه درخشاندير بو !

* * *

شهر تغلیسده یوخ بیرجه نفر تای بونا

اشبو سققال وئریلیب عقله بدل ، پای بونا
اللی یول رنگ وورور هفته بونا ، آی بونا

هنسده عقیقنسدن ایکی قات داها درخشاندير بو !
رنگدير ، یا ئورگیمدن سوزولن قاندير بو !

آلاها مناجات !

دنیلاری یوخسدان یارادان ای اولوتاری

ساخلار آغلار بیلجه سویله ، قولی ، تاری ؟

* * *

آرتدیقجا تمدن ، سؤنوری شعله ی مذهب

تابود اولوری دین له ، تقوا ، و ورع هپ

یوخسا گئدجکدير بئله ، بو حال مذهب ؟

ئولدير منی ، قورتاریوزی باری ، صولی تاری

ساخلار آغلار بیلجه سویله قولی ، تاری ؟

کئچمیش گئری گلمزده ، دیر یلمزده ئولنلر

بو بروخلاریوی ایله دیلر دفن ، سراسر

اولدی کیشی لر حقیقه آرواده برابر

شیخینده ، شریفینده آلیندی چولی ، تاری

ساخلار آغلار بیلجه سویله ، قولی ، تاری ؟

مین ایل اولور آلاهلیق ائدیر سن هله چوخدی

منده دئیلن خارقه لر بس نیه یوخدی ؟

قانون نه ایچون قوللاریو قارشى سویوخدی

باغلانیدی اعجازلارین یا ، یولی تاری ؟

ساخلار آغلار بیلجه سویله ، قولی ، تاری ؟

حریت نسوان یشکه بیر معرکه سالدی
 عصمت و حیاگتدی ، حجابین آدی قالدی
 مکتب و معارف ایشی هر یاندا قارالدی
 آزادی ایزین آرواد، قیزی یاخود دولی، تاری
 ساخلار آغلار بیلجه سویله، قولی، تاری؟
 بو واقعه نین آل داها قدر تله قاباغین
 قطع ایله گلن نحس آغاجین ریشه و ساقین
 بوایش ییخاچا خدیرا ئویوین عرشده طاقین
 ایش باشینا قویدون نیه هر یو خسولی، تاری؟
 ساخلار آغلار بیلجه سویله قولی تاری؟

ویران ئولکه !

یازماییم بیر کلمه، ائتمیشدیم قسم ، ایران ایچون
 ائتمه ییب بر پارچا کاغذ صرف او نا، درمان ایچون
 سیمه ییب بردامجی دا صو، یانسادا احسان ایچون
 اولماییر راحت فقط قلبیم بو وحشتان ایچون
 بوم طبعیم بانسلا یسر ، بو کشور ویران ایچون
 فیکر قیلدیقجا اولور ، بو غملی گویلوم بیرده قان
 نحس قانیندان بیتیر، بیر ظالمین ، مین جان آلان
 اولدی ظالمیر الینده آلت آذربایجان
 قول یارانمیش سانکی هر تبریزی، بیر خان ایچون
 بوم طبعیم بانسلا یسر ، بو کشور ایران ایچون

اهل تبریزه خدا دیرمی ، شجاع السلطنه ؟
 یاکی ظل الله بیر شاه ، ارتجاع السلطنه ؟
 باعث افنای ایرانندی ، ضیاع السلطنه !
 دشمن حق ، حکمفرما فرقه ی شیطان ایچون
 بوم طبعیم بانسلا یسر ، بو کشور ویران ایچون
 ایله بیر مجلسدن ایندی اهل تبریز اجتناب
 ائتمه ییرلر مجلس تهرانه مبعوث انتخاب
 یکدل ویکرای دیر اصناف ، موللا، شیخ و شاب
 بیریرین تحریک ائدیر دشمن لیگه اخوان ایچون
 بوم طبعیم بانسلا یسر ، بو کشور ویران ایچون
 کؤرسنیر غفلتده اولموش او زامان ایرانیلار
 بیلمه یرمیشلر نه دیر مشروطه ، خان ایرانیلار
 آنلامیشدیر ایندی معناسین همان ایرانیلار
 توبه ، استغفار ائدیرلر مغفرت غفران ایچون
 بوم طبعیم بانسلا یسر ، بو کشور ویران ایچون

* * *

كج قايرقا

«دابانی چاتداق خالایا»

ینه بيلمم نیه بوکاره بولاشدین آخالا!

آتیلیب اورتایا، بیرمهرکه آشدین آخالا!

قاینا بیپ سؤنموشیدین، برداها داشدین آخالا!

چیز یغندان چیقراق، حددن آشدین آخالا!

نه حیا قالدی نه عصمت، یاوا لاشدین آخالا!

اصل شهره حقیقتدن اوزاشدین آخالا!

* * *

دئمهدیم من سنه چرشابیوی آتما دالیوا

وئرمه تغییر نه باشماقلاریوا، نه شالیوا

آغاریب بئوم-بوز اولوب بیرجه حناقوی یالیوا

سؤزلریم ائتمه دی بیر ذره تفاوت حالیا

گئت-گیده، ارمنی یه، روسه یاناشدین آخالا!

اصل شهره حقیقتدن اوزاشدین آخالا!

* * *

گه ساتاشدین صنمه، گاه تکذبان حاجیه

گه بیگه، خانه گهی شیخه و گاهی حاجیه

گاه سیدلره، گه موللایا، گه زیر ناچیه

موللا معصومه، و یعقوبه و باقیهر حاجیه

عابده، زاهده، اعیانه دولاشدین آخالا!

اصل شهره حقیقتدن اوزاشدین آخالا!

من ئولوم، سنهده مسلمان دئیسن بس ئوزیوه

چرشابون یوخ نه ده روبند سالیرسان اوزیوه

آغریم اولسون او حیا سیز اوزیوه، پیس سؤزیوه

یاخشیی چکسدین قاباغا ملتی، کوللر گؤزیوه!

گونده بیر مؤمنه آروادلا دالاشدین آخالا!

اصل شهره طریقتدن اوزاشدین آخالا!

* * *

قیریشیب آنتون آباتمیش! بو کولوبدیر کمرین

چؤکوب اوردون، اگیلیمدیر چه نن اولسون خبرین

سالانیر بیر آیاغون قبره، وار آخیر سفرین

ایلمه ایله کی، سؤیسین سنه قیرخ آلتی اُرین

ایله دین اونلاری تحقیر ساتاشدین آخالا!

اصل شهره طریقتدن اوزاشدین آخالا!

* * *

حمالدان، بققالدان سورما

شرابین نولدوغون، مندن سوروشما، خان اولاندان سور

صفاسین، لذتین من بيلمهرم، سلطان اولاندان سور

بونین خاصیتین هر نابلد، هر ناشی دان سورما

گنججه - گوندوز الینده بادهی سرشار اولاندان سور

هر آهیل - جاهیل آنلارمی؟ بیلرمی لذتین - دادین؟

سوروشسان لامحاله، عارف و اعیان اولاندان سور

عبد دیر علم سیزلرله بو سؤزده بحث ائدیب ، دورماخ
ضیالی - علملی ، بیر صاحب عرفان اولاندان سور
دیلنچی آنلیارمی کیم نه دیر ، میده اولان نشئه ؟
بو نشئه حالینی گل ، من کیمی بی جان اولاندان سور
نه معلومات ایستیرسن ، بیلر (می) چون معلم دیر
معلم لر الیندن چوخ گلر هر کار ، آندان سور
سوروش شاعردن احوالینی بو آب گولرنگین
عداری حسرتینده ، سینه سی شان - شان اولاندان سور
کئفین ، مست اولماغین حمالدان - بقاللدان سورما
قراخماللی ، قالوستوقلی ، بویوک انسان اولاندان سور*
شرابین هر نه اولسا ذوقی نی ، تأثیرینی روحه
شراب ایله روانی جسمده پنهان اولاندان سور
ضرر ایله ر دئییرلر جانیه ، آنجاخ اشتباه ائتمه
اونون نفین گئدیپ میخانه ده ، ویران اولاندان سور
دئییرلر کی منه ، ایچمه ! بونی ، قابلدی ترک ائتمک ؟
اینانمیرسان اگر ، هر عاقل نادان اولاندان سور

بو شعر آذربایجان عظمئی و عاشق شاعری ملا محمد فضولی بغدادی دن
تأثیر آلمیشدی فضولی بیر غزلنده بئله یازیر :
شفای وصل قدرین ، هجرله بیمار اولاندان سور
زال ذوق و شوقین تشنه دیدار اولاندان سور
* قالوستوق : فکل - کراوات

* * *

نیه یاراتدین ؟

یارب سنه مین شکر کی ، دنیانی یاراتدین
بیردفعه دئدین (اول !) یئری - ایوانی یاراتدین
ان اول ئوزین طایفه ی جان یاراتدین
اونسان صوردا ، آدم و حوانی یاراتدین
نوحی - ذکریانی - سلیمانی یاراتدین
هم قوم یهودی و مسیحانی یاراتدین
بیر حکمتی وار جمله ، کی حیوانی یاراتدین
سری ندیر آنجاخ بو مسلمانی یاراتدین ؟
* * *

وار یئر اوزه رینده نئچه مذهب ، نئچه ملت
هر فرقه گؤتورموش ئوزینه بیر جوره عادت
هر کس چالیشیر ائتمگه ، تأمین معیشت
فن اوگره نیری ، کسب ائله بیر علمله - صنعت
ایستیر یاشاسین جمله سی دنیا ده فراغت
انسانلیقا ، راحت لبقا وار جمله ده رغبت
آنجاخ کی مسلمانی اولوب پیشه سی سرقت
علمی قان آخیتماخ ، ائوی ویرانی یاراتدین
سری ندیر آنجاخ بو مسلمانی یاراتدین ؟

جاهیل قان ایچن ، قلب مسلمانلاری رب آ

بو نجا ، یارادینجا ، یارادیدین ده ، قاریشقا

افضل می دگیردی بئله مخلوقدن ، آیا ؟

خانه ، مئشه حیوانلاری ، یا وحشی صحرا

اسلام دئییرلر بیزیم آدیمیزا ، آمما

انسان دگیریک بیز ، نه کی اسلام ، سراپا -

بو آدی آلیب اوستونه بو طایفه حیف !

دنیا بزه ندیرمگه سن آنی یاراتدین ؟

سری ندیر آنجاخ بو مسلمانی یاراتدین ؟

هرگون تو کولور خاکمه مسلمان قانی گویا

توپراخلاری رنگین ائله ییب قانلاری ، اصلا

بو حاله حکومت ائدیری محض تماشا

لاقید و فرحناک باخیر حضرت موللا

بیگلر ، آغالار قالب بیروح و مقوا

انسان ئورگی تاب ائلمز بو ایشه حاشا

ای بیزلری یوخدان یارادان خالق یکتا

باش توکمگه بس دیدی گریانی یاراتدین ؟

سری ندیر ، آنجاخ بو مسلمانی یاراتدین ؟

اللهه توکل !

هر یانه دولانندیم ، دئدیم اللهه توکل

آتشلره یاندیم ، دئدیم اللهه توکل

قویدوم باشیمی الیریمین اوستونه ، یاتدیم

ایتلر تک اوزاندیم ، دئدیم اللهه توکل

چالیندی دهل ، کؤچدی بوتون قافله لر ، من

کؤچدن آرالاندیم ، دئدیم اللهه توکل

پامال ستوران و خران اولدوم ئوزیمده

ائلدن آرالاندیم ، دئدیم اللهه توکل

سائل دونی تک الی یتیرمدن بوزه لندیم

شالواره یاماندیم ، دئدیم اللهه توکل

آتلا ره سامان ، ایتلره یال ، ماله یشم اولدوم

خانلاره تالاندیم ، دئدیم اللهه توکل

گیردا ب جهالتده گؤزیم کلله مه چیخدی

غرقه یاقالاندیم ، دئدیم اللهه توکل

میداندا یامان یئرده قلنجیم یاولاندی

باشدان یارالاندیم ، دئدیم اللهه توکل

اصلان کیمی میدان شهادتده یخیلدیم

مخویمه ایناندیم ، دئدیم اللهه توکل

هش گلمه دی موللا ، آغا ، دولتی هارابه

جانیمدان اوساندیم ، دئدیم اللهه توکل

فی الجمله نه گلسدی باشیما صبر ائله دیم من

هر رنگه بویاندیم ، دئدیم اللهه توکل

نەجە آرواتدىلار ؟

آي كىشى بونلار مگر آرواتدىلار ؟

جملهسى حورى كىمى ، بىر زاتدىلار

* * *

كىم دئمز آرواد ، بىزىم عورتلرە

گۈزلى گر دوشسە بو صورتلرە

قاتلانير هر درده ، كدورت لرە

باخماكى چوخدا قوجا ، يا قارتدىلار

آي كىشى گل گۈر ، نەجە آرواتدىلار ؟

* * *

صبح يئرىندن دوراجاخ مال كىمى

آغزى - گۈزى بوم بولاشيق ، يال كىمى

چوشابىمنى باشە ساليب ، لال كىمى

ائودن اوزاخلاشمىدى ، اينىب باتدىلار

آي كىشى گل گۈر ، نەجە آرواتدىلار ؟

* * *

ائوده اوشاق بىر - بىرىنى داغلاير

كبله ولى باغرىنا داش باغلاير

گوللى خالا ، ياسدا گئديب آغلاير

گاهدا گۈريرسن كى ، گليب ياتدىلار

آي كىشى گل گۈر ، نەجە آرواتدىلار ؟

ياسە گئديب ، گلەلرى قوش كىمى

سۇزلرى ، صحبتلرى بايقوش كىمى

اوندا گۈررسن كى ، قودورموش كىمى

كۈرپەلرى بىر بىرىنە قاتسدىلار

آي كىشى گل گۈر ، نەجە آرواتدىلار ؟

* * *

محرمى گۈرمز اوزىنى ، بىر كرە

فالچى ، دعاچى گۈرەجكك يكسرە

دىللرى پيس ، اللرى خائن ارە

ائو - ائشىگى ، قاب - قاجاغى ساتدىلار

آي كىشى گل گۈر ، نەجە آرواتدىلار ؟

* * *

بونلارى اوششاتميرام انسانە ، من

بنزە دىرم بىر يئكە حيوانە من

گلدیم اليندن بولارين جانە ، من

وئل اوشاغى ، باغرىمى چاتلاتدىلار

آي كىشى بونلار مگر آرواتدىلار ؟

بو شعرده سئزىم قولى ، مرحوم ميرزە على اكبر صابرين بو يىتىنە نظر

ائتميشدى :

آخ ... بو اوشاخلار نەجە بدزاددىلار

لاپ دئيه سن چين كىمى بىر زاددىلار

* * *

ایرانلی دیر !

هر مکاندا گۆرسه نیز بیر بی قرار ، ایرانلیدیر
غربت ائلده سینه چاک و داغدار ، ایرانلیدیر
حسرت اهل و عیال و انتظار ایرانلیدیر
آمیره ، مأموره ، فراشه دچار ، ایرانلیدیر
نائبه ، خانه ، امیره مرد کار ایرانلیدیر

* * *

ظلمه تاب ائتمکده بو قومین ، ید طولاسی وار
هر جفائیله اگیلمز قامت بالاسی وار
کئفینی پوزماز ، اونین تریاکی وار ، حوققاسی وار
راحت و مست و خراب و خوار ، ایرانلیدیر
هر مکاندا گۆرسه نیز بیر بی قرار ، ایرانلیدیر

* * *

گساره حریت چمیدیر ، چونکی اونا محتاج دیر
جان فدا « ستار » - « باقیر » باشلاریندا تاج دیر
... استبداد الینده گاهیده قیرباج دیر
گونده بیر رنگه دوشن ، بی اعتبار ایرانلیدیر
بی وفالیکدا جهان آشکار ایرانلیدیر

* * *

قالدیران « ستار » ی مین عزت له گاهی باشینا

گه سپهداری چکن یوز نازیله آغوشینا
گه چکیب تیغ خصومت ، جان فدا قارداشینا
قهرمانین تاپدادان بی ننگ و عار ایرانلیدیر

* * *

ئولدیرون بونلار ، قولن بونلار ، یانان بونلاردیر
اودلایان بونلار دگیردی ، اودلانان بونلاردیر
خائینه ، شیطانہ دائم ، آلدانان بونلاردیر
عالم جاهیل فریب و فتنه کار ایرانلیدیر
صاحب ادراک و تمکین و وقار ایرانلیدیر

* * *

حق یاراتمیش باش - قولاخلی ، بیرجوره انساندیر
سانکی ایران ایچره بونلار گلمه ، یا مهماندیر
شیر پستان وطن بولدی ، بولار عطشان دیر
ئوز گه لر سیراب ، او پستاندان کنار ایرانلیدیر
ئوز ائوینده گۆرسه نیز بیر دلفکار ایرانلیدیر

* * *

یاخشی قارداش

من یثیم گوننده آش ، ایستی لاواش
قارنیوا باغلا سنده بیر یثکه داش

ایله ییم ائوده استراحت من
 کوچه ده تیره تول سویوخدان ، سن
 من یائیم تخت ده ، یانیمدا قاری *
 سن طویله نده گور مالی - داواری
 هر گنجی من یئیم ، ایللی قاتلت
 سن یوان اکمگه ، قناعت ائت
 ائوده حاضیر اولاندا آتش ، دولما
 ایله اولسونکی ، ائوده سن اولما !
 وار اولاندا یئمک لیر آل - الوان
 سن چؤرکدن تناول ایله یوان
 من ایچیم هر طعام ائندده شراب
 سنده میل ائت سویوخ سودان بیرقاب
 بیل نه اولاد - عیش - ائو - آرواد
 گئت دولان حر تک چؤلی آزاد
 قارداشیم سان ، بو گونه ائتن سن
 قانع اولمام بیر ئوزگه شرطله من
 آنلام اختیارلیق ، یاشلیق *
 بئله دیر منجه یاخشی قارداشلیق

* قری : آرواد - خانیم معناسینادیر .

* اختیار : قوجا - یاشلیق : قوجا ، چوخ یاشیان !

* * *

دیلیمیز !

کسیلیدی باشیمیزا بیر بلا ، بیزیم دیلیمیز
 دوزلدی دوشدی نه بر دوزیولا ، بیزیم دیلیمیز
 * * *
 باخاندا دقت له هر بوجاغه هر طرفه
 داما ، طویله یه ، یا تاقچا - بو قچایا ، ایره فه
 گئدیر خیالین او دم اردبیل ، اهر ، نجفه
 کلف کیمی دولاشیب لابه لا ، بیزیم دیلیمیز
 * * *
 بیر دیلر سه یاز اتور کهجه اللی قیرخ کلمه
 چیخار آرایه ، ئوزی بیلمه دن اوتوز کلمه
 کلیر دیله ، نه قدر سن باغیر کی ، گئت کلمه
 قالیدی آرز ، بیزی دیلدن سالا ، بیزیم دیلیمیز
 * * *

آدیم حسن ، بابامین آدیده محمد دیر
 عموم علی ، دایمین دا آدی کل احمد دیر
 نه مکی خیر نیسا ، قرداشیمدا اسعد دیر
 آچیب دی معر که ی کر بلا ، بیزیم دیلیمیز
 * * *

مکاتیب ایچره اولان درس ایچون کتابلاریمیز

عربجه ، فارسجا دیر ، آنلیروخ فقط یاریمیز

هله چو خالما دایرگون به گون بوجور واریمیز

قالاق بیزی بوراخارمی دالا ؟ بیزیم دیلیمیز

* * *

هله بوتون دیله دایر اولان پوزی - یازیمیز

او دیلده دیرکی ، همان تتر باشا دوشدر آریمیز

ینی هاوا چالا بیلیمیر ، چوق اسکی دیر سازیمیز

اولور سبب ینه قیله - قالا بیزیم دیلیمیز

قندین ماجراسی

قاخدی دونن اون شاهی به گیروانکاسی قندین

گیردی نیه خلوت لره ، چیخمیر سسی قندین ؟

بیلیم نه بلا دگدی کی ، بیرگؤز یوموم آندا

هیجری ائله دی آغزی آجی ، هرکسی قندین

چیخمیش دئدی جیران داغینا ، دوغروسی شاشدیم

واه... جیرانین اوستونده دئدیم وارنه سی قندین ؟

گئدیم کی در آغوش ائدم او ایله دی چم - خم

گوج وصلینه چاتماز ، قونوب اگری «فسی» قندین

یاندیم گئجه - گوندوز دیلهرم بار خدادن

دوشمین صویا ، اوچسین باشینا خیمه سی قندین

* * *

ایرانین سلطانی

رضا شاه :

بخمین کی بوگون اولدی سنه یار ، رضا شاه

ائت دورما بوتون ایشاری هموار ، رضا شاه

* * *

برکیتمک ایچون موقعیوی ، تختیوی قیل جهد

اعلان ائله ئوز اوغلووی دا تخته ولیعهد

باخماکی اونا تخت دگیدی ، یاراشیر مهد

دوشمز بئله فرصت اله تکرار ، رضا شاه

* * *

بو تختنده اکلشمیش افسدیم نئچه یوز شاه

سالمیش او بویوک باشلارا ئوز کؤلگه سین آلاله (!)

وقتاکی سنه چاتدی بو تاج ، اول داهای آگاه

اطرافیه ییخ بیر سوری دلدار ، رضا شاه

* * *

سن باخ نه ائله ، ملته ، نه عصره ، زمانه

آنچاق ایشیوه ، کیفووه باخ ، باخما جهانیه

باخ اوغروماسین وارثین ای شاه ، زیانه

باغلایینی قورشاخ ، ینی دستار ، رضا شاه

ایضاح : بو شعر دن آنلاشلیر کی شاعر اونی ۱۳۰۳ شمسی ده گورک

یازمیش اولای .

قاراداغلی مستبد رحیم خانین

مستبد محمد علیشاهها مکتوبی

تا جداریم ! منه باخ ، گور نجه شادان گلیرم
مال و دولت گؤتوروب خرم و خندان گلیرم

* * *

سن گندنن صوراً ایراندا چوخ آندیم داسنی
فتنه ده ظلمده حتی بئله ، داندیمدا سنی
میندیره بیلمه دیم ئوز تختیوه ، یاندیم داسنی
ملک ایرانه ووروب آتش سوزان گلیرم
مال و دولت گؤتوروب ، خرم و خندان گلیرم

اردیلی ، اهری ، اکرنی ویران ائله دیم
داغیدیب جمله دهات اهلینی تالان ائله دیم
ایکی - اوچ مین کیشی نی ، قانینا غلطان ائله دیم
قلیجیم قانلی ، الیم قانیله الوان گلیرم
مال و دولت گؤتوروب ، خرم و خندان گلیرم

ایسته دیم بیرده سنی شاه ائله ییم ایرانه
اولمادی ممکون ائدم ، مملکتی ویرانه
غنیم اولسون چؤره گین «باقیرا» - «ستارخانه»
ائدیله ایشلری هر یاندا پریشان گلیرم
مال و دولت گؤتوروب ، خرم و خندان گلیرم

قارا داغدا سانلیردیم ایکی قوردین بیری ، من
نه ائدم کی ، ائله هر یاندا باسیلدیم گئری من
قیریلیب باتدی قوشون تکجه قوتاردیم دیری ، من
دیری ظن ائتمه ، نیجه مرده بیجان گلیرم
مال و دولت گؤتوروب ، خرم و خندان گلیرم

اوستومه اولدی هجوم آور او مشروطه چیلر
دؤندولر شیره ، قوتور قهوه چیلر ، کوزه چیلر *
ائتمه دی تاب مقابلده کی مشروعه چیلر
خانلقیم گئتدی ، بئلم سینسیدی ، گریزان گلیرم
مال و دولت گؤتوروب ، یانیوا خندان گلیرم

وئرمه دیم من یاخامی ، ملت ایران الینه
بلدم قونشولارین چونکی بوگون هر دیلینه
التجا ایله دیم ، آخیردا گئچیپ روس ائلینه
مات و مبهوت و پریشان و پشیمان گلیرم
مال و دولت گؤتوروب ، یانیوا خندان گلیرم

* * *

«بورداکوزه کسانلی حاجی مهدیه اشاره اولوب حاجی مهدی آدلی -
سانلی مشروطه چیلردی.»

کارگر اولماز

هەر باشه « سیلندیر » قویان اهل هنر اولماز
 هر اوغرو ، ناماز ائتمه گنن ، معتبر اولماز
 آرکک سانیلار ، بۆرک گیشهر اولسا قادین دا
 لاکن بو آچیق دیرکی حقیقته ار اولماز
 وورماخلا ، یه هر ائشگه ، یا آنلارا پالان
 ائشک آت اولوب ، آت داخی ذاتاگی خراولماز؟
 توپ پیشینه ، توخماخ ایله چیخماخ دلی لیکدیر
 کسگین قلیجا قارشی ، باشش وال سپراولماز
 درک ائتمه لی کی ، یاندیرجی اوت قاباغیندا
 حفظ ائتمک ایچون خاريله خسدن چپراولماز
 وحشت مدنیت له اولورمی کی ، بوی ئولچه ؟
 دریاده غریق تکنه ده سیر و سفر اولماز
 ظلمات جهالت بوغاماز نورینی علمین
 هر گؤستریش ایله دئتمک - ایشته ظفراولماز
 یوزمین مدنی ملته ، وحشی ، قارا بیر خلق
 اوستونمی اولار؟ اولسادا میلیون - نفر اولماز!
 هرکس اینانا ، تک اینانا بیلمه یریز بیز
 کیم جاهل اولان عائله - ائل ، بخته وراولماز
 آندیم ، ده گیشن اولمادی ملت جریانین
 صد حیف کی افسانه لریم ، کارگر اولماز

* * *

تورک دیلی !

یازدیغین نظم و نثری یازیلاری
 اوخورام من ، فقط کی آنلامیرام
 آنلاماق کوج - غلیظ عباره نی تام
 بینیمه گیرمیر آنلایش اثری
 * * *
 تورکجه یاز ، ساده یازماییرسان سوس!
 هامونین یوخ ، عربجه دن خبری
 دانیشاق دوغری ، اگله شک اگری
 ساخلا ییم می یانیمدا بیر قاموس ؟
 * * *
 تورکجه بیر بیت ده ، ایکی کلمه
 فارسجا وار اوچ ، عربجه وار اون اوچ
 تورک دیلین ائتمه ای عزیزیم بوچ
 آزی ، بیر آرزادا ، سن اسگیلتمه !

* * *

قیز - آتانیڭ صحبتی

قیز : - ای منه دنیاده تکک ، بیرجه نگهبان دده

هم آتانیڭ ، هم منیم ، جسمیمیزه جان دده
بوغلاری ساققالی هپ ، قیرمیزی مرجان دده

کوچه نین آغ سققالی ، کندیلره جان ، دده
مکتبه گؤندر منی ، جان سنه قوربان دده

* * *

دده : - کس سسیوی ناخلف ، آغزی یئکه هیوره

اوخشایب آخیر منی وئرمه دم خنجره
آنلا دئدیم وئرمیشم ، سؤز مشهدی اکبره

دؤنم او سؤزدن اگر ، قوپسادا محشر ، قیزیم !
بوشلا بومکتب سؤزین ، گئت اُره ، آی نرقیزیم !

* * *

آه ... نینا ؟

« نینا ! » ای گنجه نین سؤیمای گولی

عاشقین ، جانلی نشئه دار « ملی »

یورون سروی ، کوچه - بازارین

مونس قلبی یار و اغیارین ...

ای قالین ساچلاری « شکلی » ایپه گلی

شرفاف ایرانلیلاره گؤز بیه گلی

منبعی ، غنچ و عشوه و نازین

صبر و آرامی جمله بزازین

هپ قرانلیق سوقاقلارین فیزی

خوی لو ، تبریزلیلر ئوزینده پری

هرگچه ، بیر مکانداسان مهمان

گونده یوز اوسگولای ، سنه قوربان

جمله مفتون سنه ، مسلمانلار

باققال ، عطار ، درزی سلمانلار

بیر کسی بی نصیب ائتمه سن

گؤرمدن بیر اسیری ، گئتمه سن

هانکی دوکانی ائتمه سن ، سن یاد -

اولسون آغرین منه ، او یئر برباد

مهربان ، دینلی یه و دین سیزه ده

بیر باخ ، آی ظالمین قیزی ، بیزه ده !

آنلا کیم بیزه آخیر انسانیق

عشقوین اودلارینسدا سوزانیق

سن دگیرسن کی بیرکسه مخصوص

کیم سنی قیلندی احتکار ؟ افسوس !

آه ... نینا ! گئدینجه سن کیشی یه -

کاش گلیدی ئولوم ، حسن کیشی یه !

* * *

آسوده کیمدیر؟

چونکی ناموسین زبانی وار تنه
آت اونی غیرتلی لیق بیهوده دیر
توت عزیزیم ، بیر نصیحت دیر سنه
کیم کی بی ناموس دیر ، آسوده دیر

جلادلار

تاپ گوروم هانسی ولایت دیر ، او
کی سر کاره قونانلار چاغادیر؟
معدن جهل و جهالت دیر ، او
جانلاری یکجه ئیلان ، قورباغادیر
آدی مشروطه ، ئوزی استبداد
آمری ، حاکمی یکسر جلاد

بدعت

آخماق کیشی لیر سؤز قانین ، ایمان گئدیر الدن !
چیخدی آرادان ، دین مسلمان گئدیر الدن !
قیز خلقینه مکتب ندیر ؟ اولماز بئله بدعت
وار هانسی شریعتده بو ؟ قورآن گئدیر الدن !

* * *

اولاجاق دیر

فیکرینجه سنین ، ملتیمیز شاد اولاجاق دیر ؟
ویرانه قالان ملکوموز ، آباد اولاجاق دیر ؟
تالانه گئدن حقیقیمیز ، انسانلیغیمیز تک
قولدور آدیدا ، پوچ و برباد اولاجاق دیر !
شرح ائت من ثولوم ، سن مننه بوسری بیان ائت
بو کوهنه بشین لر ، ینی ایجاد اولاجاق دیر ؟
دائیم قالاجاق قید اسارتده مسلمان ؟
یا بیرجه بو زنجیردن آزاد اولاجاق دیر ؟
هر گون عرفایه توکولن لعنته قارشی
هئش اولماسا ، بیر دفعهده ایراد اولاجاق دیر ؟
باران بلا اوستومیزه هی یاغاجاقمی ؟
یا ، گون دوغراق ، بیزلره امداد اولاجاق دیر ؟
حریت . عدالت . و مساوات ، جمالی
بو ثولکدهده جلوه له نیب ، دادا اولاجاق دیر ؟

ریادیر ایشلریمیز !

بوتون وجود ضعیفیم بلایلن دولودیر
بو قلب پر املیم آه و وای ایلن دولودیر
یئته رقولاغیما هر لحظه ، بانگ کوچا کوچ
محاط اولوب بدنیم ، بو صدا ایلن دولودیر
تمام عالم اسلامی یانديران آتش
دوشو بدو روحومه ، سوزونوا ایلن دولودیر

گولنده ئوزگه لری ، آغلاییر مسلمانلیق

اویاندا خنده ، بویان هایهای ایلن دولودیر

دهلی کیمی هره بیر سمته دؤندریب اوزونی

پیان «موشیق» کیمی ، باشلار هوا ایلن دولودیر

دئیر : منم بیرر سننی ، بیرر دئیر شیعه

بئله ، ائله ، شئله چون و چرا ایلن دولودیر

نه اتحاد ایی ، نه بوی اتفاق گلیر

ریادیر ایشلریمیز ، هپ ریا ایلن دولودیر

نه دئمکدیر ؟

من آنلامادیم ، بیلمه دیم ، انسان نه دئمکدیر ؟

انسان هله انساندی ، او حیوان نه دئمکدیر ؟

بعضی دئیر : «انسان کیمی حیوان دانیشر» من -

مبهوتم و حیران ، بو نه هدیان ؟ نه دئمکدیر ؟

سئچدیگ هله حیوانلیقی ، انسانلیقی ، بس بو -

قولدور ننه ؟ غول بیابان نه دئمکدیر ؟

قورت ، آیی اولوردی ، دولانیردی مشه لرده

بونلار نه دئمک ؟ شهر و دهستان نه دئمکدیر ؟

ایندی سنه قوربان اولوم ، ای سئویگولی قارئ

سویله منه سن ، بس بو مسلمان نه دئمکدیر ؟

قوزتلار قویونی پارچالاییر ، دیشلری ایله

انسانداکی خنجرله بو دندان نه دئمکدیر ؟

جانی ! سنی تفریق ائله مزکیمسه کی قورتدان

قوربان توفنگین اولان اخوان ، نه دئمکدیر ؟

توف غیرتیوه ! سنده کی ایمان و حیا یوخ

ناموس نه ، انصاف نه ، وجدان نه دئمکدیر ؟

قادینلار !

ای علم سیز عالمده یانان ناره قادینلار !

طالعلری منحوس گونی قاره قادینلار !

* * *

هر دم سیزی گؤردیکجه بو حاليله پریشان

بی علم و ادب جمله نیزی ، حالنا گریان

منده اولورام بیله ایشه ، واله و حیران

هر یاندا ذلیلانه و آواره قادینلار

یاننام ایکی دنیا قدر اودلاره قادینلار

ای ملت دنیسانین ائدن نصفینی تشکیل

ائتمیزی سنیز سیز بو فنا شیوه نی تبدیل ؟

قالدیقجا بئله علم و هنر سیز ، قارا مندیل

پسلیک ائده جک بیرده اثر یاره قادینلار

طالع لری منحوس ، گونی قاره قادینلار

ایستگلی وطن گولاری ، سیز سیز یاز اولورمی ؟
 سیز سیز بو وطن ، نور معارفله دولورمی ؟
 گون چیخماسا ، ظلمات جهالت قوغولورمی ؟
 سیزدن اوموری چاره بو آزاده قادینلار !
 ای علم سیز عالمده یانان ناره قادینلار !

صون

بو کتابین ایچینده کیلار

صحنه	عنوانلار
۵	سئویم قولی نین شرح حالی (باشلانیش)
۱۱	دیل مسئلهسی
۱۳	آخ بو غازیت یازانلاردان
۱۴	قادین
۱۶	مدنیت بوایمیش ؟
۱۷	آی بالام !
۱۸	یازیم ؟ یازماییم
۲۰	آجلیق
۲۱	پولیس ادارهسی
۲۲	بلدییه ادارهسی
۲۳	یالان - پالان
۲۴	گولورم
۲۶	تغلب
۲۷	آی موللا
۲۹	نیگران
۳۰	محمد علی شاه دئیر

۳۰	آللاها مراجعت
۳۳	محمد علیشاه بیر سؤز
۳۴	ناموسین وارسا آغلا !
۳۵	تیسگیل
۳۶	ایشچی
۳۷	قوشو
۳۹	یازیرسان ، یازیم !
۴۱	باخ ، گول
۴۲	گیلی گاو و ماهی
۴۴	آد قویما مسئلهسی
۴۶	بد گلیر !
۴۸	پیشیکلر !
۴۹	آرواد نه ایچوندی ؟
۵۱	اٹولنیم ؟ اٹولنمه ییم ؟
۵۳	ملانصرالدینه بیز قیزین عرضحالی
۵۶	برق بلا
۵۷	تریاککی لره دایر (ساقی نامه)
۵۹	موللا عارفه دئیر
۶۰	نه وعده وئریب ؟
۶۱	بو گنجه !
۶۳	آی ماشاللاه

۶۵	آللاها مناجات
۶۶	ویران ٹولکه
۶۸	کج قابرقا « دابانی چاتداخ خالایا »
۶۹	حمالدان ، باققالدان سورما
۷۱	نیه یاراتدین ؟
۷۲	آللاها توکل
۷۴	نئجه آرواتدیلار ؟
۷۶	ایرانلی دیر
۷۷	یاخشی قارداش
۷۹	دیلیمیز
۸۰	قندین ماجراسی
۸۱	ایرانین سلطانی « رضا شاها »
۸۲	قاراداغلی مستبد رحیم خانین محمد علیشاه مکتوبی
۸۴	کارگر اولماز
۸۵	تورکک دیلی
۸۶	قیز - آتانیین صحبتی
۸۶	آه . . . نینا
۸۸	آسوده کیمدیر ؟
۸۸	جلادلار
۸۸	بدعت
۸۹	اولاجاقدیر

۸۹ ریادیر ایشلریمیز !

۹۰ نه دئمکدیر

۹۱ قادینلار !

بیلدیریش :

بو تنزلیکده « حداد » ین مجموعه سی کی طنز

و انتقادی شعرلردن عبارت دیر ، یحیی - شیدانین

تویلاشی له بوراخیلیر . بو مجموعه نین مطالعه سین

توصیه ائدیریک .